Clerici in communi viventes exempti sunt à solvendis Decimis personalibus omnibus; à prædialibus verò solis illorum fructuum, quos de hortis suis, & de nutrimentis animalium percipiunt, nec non illorum, qui ex Novalibus, quos propriis manibus, vel sumptibus excolunt, proveniunt. Barbosa *de Offic. & potest. Paroch. loc. cit. n.* 27. Anchoranus *in c. Ex parte il.* 2. *h. t. n.* 3. Rebuffus *de Decimis. qu.* 14. *n.* 45. & communis aliorum, *arg. can. Decimas.* 47. *cau.* 16. *q.* 1. *c.* 3. *h. t. & c. Ex parte.* 10. *eod.* ubi Regularibus Alexander III. indulsit, *ut de novalibus suis, quæ propriis manibus vel sumptibus excolunt, & de nutrimentis animalium suorum, & de hortis suis Decimas non persolvant. De aliis verò rebus Decimas non possint subtrahere.*

63 *Secundò*, Cistercienses, Templarii, & Hospitalarii in præfato c. 10. sicut & *in c. Ad audientiam.* 12. *eod.* ulteriùs exempti sunt à Decimis prædialibus non tantùm novalium, sed etiam omnium aliorum prædiorum, quæ propriis manibus, vel sumptibus excolunt. Verùm ampliatum hoc privilegium posteà restrictum fuit in Concilio Generali, & statutum, ut de prædiis & terris non novalibus noviter acquirendis, etiamsi ea propriis manibus, vel sumptibus excolant, Decimas solvant, si de talibus prædiis ac fundis, antequam ad ipsos pervenerunt, Decimæ solvebantur, *c. penult. h. t.* ibi: *Decernimus, ut* (Cistercienses) *de alienis terris, & amodò acquirendis, etiamsi eas propriis manibus, aut sumptibus excolant, Decimas persolvant Ecclesiis, quibus anteà solvebantur, nisi cum ipsis Ecclesiis aliter duxerint componendum. Et hoc ipsum ad alios Regulares, qui gaudent similibus privilegiis, extendi volumus, & mandamus*: ut proin in privilegio exemptionis à solvendis Decimis de terris post Concilium Generale *c. penult. h. t.* allegatum acquisitis, Cistercienses ab aliis Regularibus de Jure communi plus non differant, quam in hoc, quòd illi, non item isti exempti sint à Decimis prædialibus etiam non novalibus illorum fundorum, ex quibus Decimæ priùs antequam ad eos pervenerunt, non solvebantur.

64 Quoad Decimas verò de terris antè dictum Concilium acquisitis, in hoc differunt ab aliis Regularibus, quòd Cistercienses de illis Decimas dare non teneantur, etsi antequàm ad eos pervenerunt, Decimæ fuerint solutæ. Fagnanus *loc. cit. nu.* 18. & 19. eoque teste omnes, *arg. cit. c.* 34. *h. t.* ibi: *De terris amodò acquirendis tenentur solvere Decimas*: ergo à sensu contrario de terris priùs habitis non tenentur, sed manet antiquum privilegium. Alii verò Regulares de Jure communi etiam de terris anteà acquisitis (exemptis hortis, nutrimentis animalium, & novalibus, quæ propriis manibus aut sumptibus colunt) Decimas solvere teneantur, si de illis anteà solvebantur *arg. c. Ex parte.* 10. *h. t.* ubi expressè statuitur, ut Regulares cæteri de omnibus rebus quandocunque acquisitis Decimas solvant, nisi sint novalia, hortus, aut nutrimenta animalium. Nec in contrarium facit, quòd dispositio *c. penult. h. t.* Cistercienses eximens, etiam ad alios Regulares extendatur: Nam contra est, quòd dicta dispositio non absolutè ad omnes alios Regulares, sed cum limitatione ad alios Regulares, qui gaudent *similibus privilegiis*, qualibus gaudent Cistercienses: hinc quia de Jure communi omnes cæteri Regulares *similibus privilegiis* non gaudent, textu claro *c.* 10. *h. t.* sed tantùm aliqui, & quidem privilegio speciali Juri communi non inferto, Regulares cæteri ex *cit. c. penult.* nihil favoris habent, consequenter de Jure communi à solvendis Decimis de terris etiam ante Concilium Generale acquisitis non sint immunes.

65 Hinc Fagnanus *l. cit. n.* 18. Pirhing *h. t. n.* 57. & alii cum grano salis sunt intelligendi, dum universaliter de omnibus Regularibus docent, duo copulativè requiri ad hoc, ut Regulares teneantur ad Decimas prædiales. *Primò*, ut prædia & fundi eorum sint acquisita priùs quàm post Concilium Generale. *Secundò*, quòd antequam ad ipsos pervenerunt, Decimis fuerint obnoxia; hæc enim doctrina non de omnibus Regularibus, sed de solis Cistercienfibus, & illis, qui *similibus* cum eis *gaudent privilegiis* (quales sunt Templarii, & Hospitalarii *cit. c.* 10. *h. t.* & nonnulli alii specialia privilegia extra Corpus Juris habentes) intelligi potest, & debet *arg. cit. penult. & c.* 10. *h. t.* ut proin cæteri Regulares de Jure communi ad Decimas de terris tam ante quàm post Concilium acquisitis teneantur, etiamsi de illis, antequam ad illos pervenerunt, Decimæ non fuerint solutæ: nisi forsan similia prædia privilegio reali Pontificio, aut consuetudine cum consensu Pontificis ab onere essent exempta juxta dicenda infrà. Ex quo infertur, quòd si Regulares simili cum Cistercienfibus privilegio non gaudentes emant, vel donata, aut mutata accipiant prædia à Cistercienfibus, teneantur de illis dare Decimas, licèt priùs de illis Cistencienses vi privilegii sui personalis Decimas non dederint, sicut dare tenerentur Laici, si à Cistercienfibus hujusmodi prædia emerent; cùm cæteri Regulares de Jure communi ad Decimas prædiales æquè teneantur ac Laici, solis exceptis novalibus, hortis item, & nutrimentis animalium, quæ propriis manibus & sumptibus colunt, *arg.* sæpè *cit. c.* 10. *h. t.*

66 Dicitur autem notanter *de Jure communi*: quia ex specialibus privilegiis Corpori Juris non insertis ferè omnes Regulares, teste Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. p.* 3. *cap.* 28. §. 30. *n.* 20. hodie exempti sunt à solvendis Decimis prædialibus de prædiis & fundis cunctis, sive ante, sive post Concilium Generale acquisitis, quæ propriis manibus, vel saltem sumptibus propriis excolunt. Quinam autem Regulares in specie hujusmodi privilegia specialia à Pontifice concessa habeant, quia facti est, cuivis Religioni propria privilegia omnium optimè scienti respondendum relinquimus; vel non contentum Lectorem remittimus ad Barbosam *de Offic. & potest. Paroch. p.* 3. *cap.* 28. §. 3. *num.* 21. *& seq.* Miranda *Tom.* 2. *qu.* 49. *a.* 12. Roderiq. *Tom.* 2. *q.* 44. *a.* 4. *&* 5. Portel *in Dub. Regul. verf. Decimæ.* qui non tantùm Religiones hujusmodi privilegiis gaudentes, sed & Pontifices concedentes, nec non & Bullas eorundem adducunt.

67 Notandum tamen circa præfata Regularium specialia privilegia, quòd, quia per Concilium Generale *c. Nuper* 34. *h. t.* allegatum, derogatum est omnium Regularium privilegiis, vi quorum exempti erant à solvendis Decimis, de prædiis & terris, quas propriis manibus, vel sumptibus colunt, privilegia ejusdem Tenoris de novo concessa non valeant, nisi dentur cum clausula derogatoria dicti Concilii Generalis; prout allegatis pluribus Decisionibus Rotæ benè advertit Barbosa *loc. cit. num.* 37. *&* 38. Fagnanus *in c. Nuper. h. t. num.* 27. & alii. Ratio sumitur ex defectu intentionis in concedente, quia Pontifex Constitutioni Concilii Generalis nunquam censetur derogare, nisi clausulam Concilii expressè derogatoriam adjiciat, ut cum citatis DD. docent Archidiaconus *in c.* 1. *de Constit. in* 6. *n.* 2. Felinus *in c. Nonnulli de Rescript.* cum communi aliorum, & sæpè decidit Dota apud Barbosam, & Fagnanum *loc. cit. arg. c.* 3. *de Capell. Monach.* Censetur autem dicto Concilio sufficienter derogatum, non tantùm si præfato *c. Nuper. h. t.* in specie derogatur, sed etiam si alicujus alterius Generalis Concilii, cum addito & *aliorum Conciliorum* fit derogatio, vel si in genere dicitur *non obstante aliquâ Constitutione etiam in Concilio Generali editâ*, prout teste Fagnano *loc. cit. n.* 31. sæpè resolvit Rota, & tenet Decius *Consil.* 341. *n.* 10. Garcias *de Benefic. p.* 4. *cap.* 5. *n.* 40.

68 Insuper notandum, quòd in generali communicatione privilegiorum quantumvis ampla, non communicetur privilegium exemptionis à solvendis Decimis, prout allegatis Rotæ Decisionibus, ac S. Congregationis Decretis docet Fagnanus *loc. cit. n.* 33. Barbosa *loc. cit. n.* 41. Felinus *in c. Sedes. n.* 3. *de Rescript.* & alii. Ratio est; quia Communicatio privilegiorum non se extendit ad ea, quæ non nisi cum magna difficultate conceduntur, uti cum citatis habent Doctores, præsertim Jason *in L.* 1. *ff. de Legat.* 1. *n.* 21. *&* 22. Anton. de Butr. *Consil.* 19. testeque Fagnano S. Congregatio, & Rota. Exemptio autem à solutione Decimarum non nisi cum magna difficultate conceditur. Joan. Andreas *in c. Dudum. n.* 5. *de Privileg.* & DD. citati, Rota *in Valentina Decimarum* 28. *Novemb.* 1630. *coram Cardinale Lancelloto Juniori*, quod procedit, etsi in Litteris Communicationis fiat etiam expressa mentio de *Decimis*; quia intelligenda est de Decimis extraordinariis, non item de ordinariis & prædialibus, nisi etiam & horum expressa fiat mentio. Barbosa & Fagnanus *loc. cit.* Felinus *loc. cit. n.* 3. Baldus *in l. Fistulas. §. Frumenta. in fin. ff. de Contrah. empt.* Pirhing *h. t. n.* 62.

69 Rursus notandum, Parochos & Rectores Ecclesiarum habere intentionem Juris fundatam pro se contra Regulares quoad solutionem Decimarum (si novalia nutrimenta animalium, & hortos eorum excipias) ita, ut hi docere & probare teneantur exemptionis privilegium, si à Decimis solvendis immunes esse volunt. Barbosa *loc. cit. n.* 42. citans Decretum S. Congregationis. Ratio patet; quia cùm etiam Regulares de Jure communi ad Decimas teneantur, utique exemptionis privilegium probare debent, si ab obligatione liberi esse volunt.

70 Quæritur III. Quomodò interpretanda ac intelligenda sint tam communia, Jurique communi inserta, quàm specialia privilegia exemptionis à solvend s Decimis? Resp. I. Privilegium *c. Ex parte.* 10. *h. t.* quo Regulares eximuntur à solutione Decimarum de Novalibus *Neubrüch, Neureuth*, intelligi debet de illis terris, & fundis, qui priùs nullos, aut modicos fructus afferebant, & quæ ultra memoriam hominum absque cultura fuère, *arg c. fin. de Privileg.* ibi: *Terra, de qua non extat memoria, quod aliquanda culta fuisset, redacta per Religiosos viros ad culturam, perpetuò debet quoad immunitatem de non solvendis Decimis, Novalium Jure censeri.* Concordat *c. Quid per novale* 21. *de V. S.* ut proin ex terra, & fundo, qui per decem v. g. aut plures annos memoriam hominum non excedentes incultus jacebat, de novo cultis Decimas dare teneantur. Debent insuper à colonis & conductoribus Decimæ dari de Novalibus etiam propriè dictis, quando ea pro pensione annua Regulares elocant. Abbas *in c.* 10. *h. t. n.* 4. Barbosa *ibid. nu.* 2. & communis aliorum, textu expresso *c. Licèt* 11. *h. t.* concordat *c. Ex parte.* 10 *eod.* ubi solummodò datur exemptio à solvendis Decimis de Novalibus, *quæ propriis manibus & sumptibus excolunt.* Ratio est; quia privilegium hoc est personale, non reale, consequenter cum re non migrat ad colonos, vel conducentes, vel emptores, prout pluribus citatis Rotæ Decisionibus benè docet Barbosa *in cit. c.* 11. *h t. n.* 1. Pariter tenentur ipsimet dare Decimas de Novalibus, quæ ab aliis conducunt, textu claro *c.* 8. *h. t.* Accedit *c. penult. eod.* ubi universaliter statuitur, ut de *alienis terris* etiam Religiosi Decimas reddant.

71 Resp. II. Privilegium *cit.* 10. *h. t.* Regularibus concessum, quo immunes sunt à solvendis Decimis *de pascuis & nutrimentis animalium, & hortis suis*, intelligi debet de pascuis, & hortis solis propriis, non conductis *arg. cit. c.* 8. *h. t. & c.* 10. *eod.* ibi: *De suis.* juncto *c. penult. eod.* Item *de solis suis*, quæ propriis manibus, vel sumptibus colunt, & colligunt, non quæ aliis elocant, *arg. c.* 11. *h. t.* ob rationem *præced. nu.* allegatam, & tenet cum communi aliorum Barbosa *in c.* 10. *h. t. n.* 2. allegans plures Rotæ Decisiones, Abbas *loc. cit. n.* 3. *&* 4. ubi insuper addit, dictum privilegium intelligi debere de solis hortis, pascuis &c. quæ ad proprium usum colunt, non item de illis, ex quibus olera, herbas, & fructus ad vendendum colligunt; aliàs multæ possent committi fraudes, & non levia emergerent præjudicia locorum Parochis, & aliis jus Decimandi habentibus, ut si v. g. Regulares prædia, vel agros Decimis priùs obnoxios fraudulenter reducerent ad hortos superfluos, prout consideranti patet.

72 Resp. III. Privilegia specialia Corpori Juris non inserta cum derogatione Concilii Generalis *c. penult. h. t.* allegati, concessa, vi quorum Regulares eximuntur à solvendis Decimis de prædiis, terris & fundis intelligi debent non tantùm de Novalibus, sed etiam de aliis, textu claro *c. Ad Audientiam. h. t.* ubi ratio additur illis verbis: *Nam si intelligeremus tantummodò de Novalibus, ubi ponimus de laboribus, de novalibus poneremus.* Dummodò ea propriis manibus, vel sumptibus colant; quia de prædiis, quæ aliis elocantur, vel ad colendum alienis sumptibus traduntur, Decimæ à conductoribus, vel colonis solvi debent, *arg. c. Ex parte.* 10. *h. t. & c. Licèt.* 11. *h. t.* ibi: *Licèt de benignitate Sedis Apostolicæ sit vobis indultum, ut de laboribus, quos propriis manibus, vel sumptibus colitis, nemini Decimas solvere teneamini; propter hoc tamen non est licitum vobis Decimas de terris vestris subtrahere, quas aliis traditis excolendas.*

73 Pro cujus majori intelligentia notandum, variis modis posse prædia, agros, fundos &c. aliis excolendos tradi. *Primò* ut nudis ministris, & famulis, qui sumptibus ipsius domini pro mercede sibi constitutâ, sive in pecuniis, sive in fructibus consistente fundum excolant: in quo casu certum est, Regulares à Decimis immunes esse; quia licèt non propriis manibus, tamen propriis sumptibus fundum colunt, quod sufficit ad exemptionem à Decimis quoad novalia, hortos, & nutrimenta animalium, *c.* 10. *h. t.* nec non quoad alia prædia, si specialia de eis privilegia habent eos eximentia à præstatione Decimarum de prædiis & fundis, quos propriis manibus, vel sumptibus colunt, *arg. c. Ad Apostolicam. h. t. Secundò* tradi possunt prædia & fundi aliis colenda pro certa pensione annua sive pecuniariâ, sive frumentariâ, seu in alia re consistente, ita, ut colonus propriis sumptibus & periculo proprio totum colat, omnesque fructus pro se colligat, præstans pro his Domino singulis annis vel certam quantitatem pecuniæ, vel certam mensuram frumenti, vel alterius rei, prout fit in Locatione, & Emphyteusi &c. in quo casu cetum est, quòd colonus de hujusmodi prædiis dare debeat Decimas, *arg. cit. c. Ex parte. & c. Licèt* 11. *h. t.* Ratio est, quia Regulares nec propriis manibus, nec propriis sumtibus colunt. Abbas *in c.* 10. *h. t. num.* 2. *Tertiò* tradi alicui potest prædium, vel fundus ad excolendum pro aliqua certa v. g. quartâ, tertiâ, & dimidia parte fructuum gignendorum ex tradito fundo, ita tamen, ut colonus talis partiarius propriis sumptibus totum colere, atque determinatâ parte ex fructibus gignendis contentus esse debeat, sive paucos,

paucos, sive multos, sive nullos fructus fundus afferat. In hoc casu pariter non eximitur fundus, vel prædium à Decimis, quia propriè dici non potest coli fundus sumptibus Domini, sed coloni partiarii, hoc ipso, quòd par coloni partiarii subjiciatur fortunæ, ita ut si casu aliquo fundus nihil produceret, vel fructus, antequam colligerentur, grandine aut alio modo destruerentur, nil pro laboribus suis perciperet. cùm in tali casu verum esset dicere, dominum pro labore culturæ nihil solvisse, seu propriis sumptibus fundum non coluisse, consequenter à præstatione Decimarum immunem non esse. Abbas *lo. cit.* Glossa *in Clem. 1. h. t. ℣. Excolendas. arg. cit. c. 10. & 11. h. t.* Secus foret, si in omnem eventum certa mensura frumenti, vel aliorum fructuum præberi deberet colono, sive aliquid, sive nihil produceret fundus; tunc enim verè sumptibus propriis colere diceretur dominus, prout jam annotavimus in primo modo tradendi. Abbas & Glossa *loc. cit.* Pirhing *h. t. n.* 68.

74 Præfatam tamen doctrinam intellige, quando privilegium Regularium est personale, ipsis nempe personis Regularium, & non terris ipsorum datum, ut, si dicitur: *Regulares hos &c. eximimus à solutione Decimarum de terris & fundis, quos propriis manibus, & sumptibus colunt.* Nam quando privilegium est reale, ipsis etiam Regularium terris & fundis concessum tali v. g. modo; *Eximimus hos Religiosos, eorumque prædia, terras &c. à Decimis:* vel *Omnia prædia, fundi &c. horum Religiosorum immunes sint à Decimis*; tunc etiam coloni alieni suis sumptibus colentes prædia talia, sunt immunes à solvendis Decimis; uti docet Glossa *Clem. 1. h. t. ℣. Excolendas.* Abbas *loc. cit. n.* 4. Pirhing *h. t. n.* 69. & alii. Ratio est; quia licèt privilegium personale non egrediatur personam, *l. In omnibus.* 68. *ff. de R. I.* tamen privilegium reale transit cum re, sicut cum eadem transit onus, *arg. c.* 33. *h. t.* cùm contrariorum eadem sit ratio & disciplina *arg. L.* 1. *ff. De his, qui sunt sui vel alien. & l. fin ff. de Legat.* 3. Nec referri, quòd privilegium reale agris Religiosorum concessum sit intuitu ipsarum personarum, quia Regulares vim & effectum privilegii tamen percipiunt, dum nempe majorem pensionem exigunt à colono, ob locatum prædium à Decimis immune.

75 Resp. IV. Cæterùm universaliter loquendo, licèt privilegia eximentia à Decimis ex parte eorum, quibus conceduntur, sint favorabilia beneficia, nihilominùs sunt strictæ interpretationis, ita ut nullo modo extendi debeant ultra casum proprium, aut propriam usitatamque significationem verborum, etsi adsit paritas, vel majoritas rationis. Abbas *in c. Licèt.* 11. *h. t. num.* 2. Innocentius *in c. Cùm dilecti de Donat.* Suarez *lib.* 1. *de Decimis. cap.* 18. *num.* 6. Pirhing *h. t. n.* 70. Ratio est; quia sunt in præjudicium tertii, Parochorum nempe, & aliorum jus Decimandi habentium, utpote qui per similia privilegia Decimis privantur. Privilegium autem in præjudicium tertii est strictæ interpretationis, ita ut cum incommodo alterius concessum non intelligatur, nisi exprimatur, *L.* 2. §. *Si quis à Principe.* 16. *ff. Ne quid in loco pub.* Quo non obstante privilegium circa Decimas absolutè, universaliter, ac indefinitè datum, taliter etiam debet intelligi, ut non tantùm ad bona jam possessa, sed etiam acquirenda extendendum sit, textu expresso *c. Quoniam.* 22. *de Privil.* ubi etiam ratio additur: *Cùm nil exceperit, & potuerit excepisse, ac in beneficiis plenissima sit interpretatio adhibenda,* quantùm nempe patitur proprius casus, ac propria verborum significatio juxta dicta ab initio hujus *num.*

76 Quæritur, quandonam iterum amittantur, vel exspirent privilegia eximentia à solutione Decimarum? Resp. I. Quando tale privilegium progressu temporis incipit esse nimis præjudiciosum, & nocivum Ecclesiis Parochialibus, vel aliis jus Decimarum habentibus ipso Jure cessat; ut si v. g. alicui Monasterio modicos fundos, vel non adeò multos habenti concessum est tale privilegium, cessat, si posteà ejus possessiones agri, & fundi, sive dein donatione, sive emptione, sive per ingredientium Professiones acquisiti nimùm augentur, uti si v. g. media, vel major pars agrorum possideatur, consequenter Decimæ successivè nimiùm subtrahuntur, indeque Parochi enormiter læduntur. Abbas in *c. Suggestum.* 9. *h. t. nu.* 3. & 4. Barbosa *ibid. nu.* 1. & communis aliorum, *arg. cit. c. Suggestum.* 9. *h. t. & c. Quid per novale.* 21. *de V. S. & c. penult. de Clericis non resident.* ubi privilegium non residendi, Clericis datum exspirat, ob præjudicium, quod ex defectu Ministrorum emergebat Ecclesiæ. Ratio est; tum quia emergente tam gravi præjudicio res ad eum casum devenit, quem si Pontifex prævidisset, tum generale privilegium non dedisset, *arg. cit. Juribus.* Tum quia universaliter loquendo, quodvis privilegium cessat, quando incipit esse enormiter præjudiciosum tertio, uti habet Glossa communiter recepta *in Reg. decet.* 16. *de R. I. in* 6. vers. *Decet.*

77 Quandonam autem privilegium eximens à præstatione Decimarum censeatur enormiter præjudiciosum Parochis, vel aliis, & quis de hoc judicare habeat, ponit Abbas *loc. cit. n.* 4. hanc regulam, videlicet, quòd si notorium & indubitatum est, privilegium esse notabiliter, & graviter præjudiciosum, cessat ipso Jure, possitque de hoc judicare, seu id declarare etiam Judex inferior, Episcopus v. g. per citata Jura, & *l. Ex facto.* 43. *prin. ff. de Vulg. & Pupill.* Si verò sit dubium, esse ad Summum Pontificem pro declaratione, an enormiter sit læsivum, recurrendum, *arg. c. Cùm venisset.* 13. *de Judiciis.* ubi Innocentius III. *cùm super privilegiis Sedis Apostolicæ versatur quæstio, nolumus de his per alios judicari.* Ratio est; quia ejus est interpretari, cujus est condere, *arg. c. Inter alia.* 31. *de Sententia excommunicat.* ibi: *Unde jus procedit, interpretatio quoque procedit, & l. fin. C. de Leg.* Unde si Parochus putat, notorium & manifestum esse, se per Regularium privilegia in Decimis nimiùm gravari, accedat Episcopum, eique causam proponat, qui dein vel ipse declarabit, vel existente dubio Actorem ad Sedem Apostolicam diriget. Ubi notandum Episcopo, quòd existente præjudicio enormi notorio non possit reducere ad debitam moderationem, sed debeat privilegium totaliter revocare, vel potiùs ut cessans declarare, uti post Abbatem *in cit. c. Suggestum.* 9. n. 4. *h. t.* notat Pirhing *h. t.* & alii. Ratio est; quia non apparet ratio, quare magis debeat consistere in una parte, quàm in alia, *arg. L.* 1. §. *Trebatius.* 18. *ff. de Aqua quotid. & æstiv.*

78 Resp. II. Privilegium non solvendi Decimas *secundò* amittitur per non usum, seu potiùs usum contrarium, quo privilegiati Regulares Decimas per 40. annos solvunt. Abbas *in c. Accedentibus.* 15. *de Privileg. n.* 4. Barbosa *in cit. c. Accedentibus. & c. Si de terra. 6. h. t. n.* 3. Felinus *in c. Cum accessissent. de Constit. n.* 99. Pirhing *h. t. n.* 75. & communis aliorum. Textus expressus habetur *cit. c. Accedentibus.* 15. *de Privileg.* ubi etiam ratio habetur illis verbis: *Cùm enim tanto tempore contra indulta privilegia Decimas solverint, eis renuntiasse tacitè præsumuntur.*

79 Nec obstat *c. Si de terra.* 6. *eod.* ubi claris terminis dicitur, sufficere ad amittendum privilegium præfatum, si per 30. annos privilegiati solvant Decimas. Nam contra est, quòd citatum *c. Si de terra.* 6. *h. t.* Jus antiquum continens sit correctum, à *c. Accedentibus*, utpote Jus recentius continente, uti

uti benè advertunt DD. citati. Accedit, quòd Jure novo universaliter contra Ecclesiam etiam minorem quamcunque, ac privilegia ejusdem non nisi quadraginta annorum admittatur præscriptio, textu claro *c. de Quarta.* 4. & *c. Illud.* 8. *de Præscript.* ibi: *Illud autem te scire volumus, & tenere, quòd adversus Ecclesias minorem præscriptionem quàm quadraginta annorum Romana Ecclesia non admittat, licet quidam Canones comprobent triennalem.* Plura de hoc infrà *Lib.* 5. *tit.* 33. *de Privilegiis.*

80 Resp. III. Ulteriùs amitti potest privilegium non solvendi Decimas *transactione, conventione,* seu *pactione* factâ inter partes, Parochum v. g. & Regulares, si hi privilegium vel ex toto, vel ex parte remittunt. Caret controversiâ textu claro *c.* 3. *c. Dilecti.* 8. *in fin. c. Suggestum.* 9 *& c. penult. h. t.* Ratio est; quia *unicuique liberum est suo juri renuntiare. c. Si de terra.* 6. *de Privileg.* Et quidem talis transactio seu conventio absolutè facta extendit se etiam ad futura ac nova privilegia, ita ut per hæc nullatenus derogetur priori conventioni seu transactioni super Decimis factæ; nisi in novo privilegio de tali conventione expressa fiat mentio, eique expresè derogetur, textu claro *c. Ex multiplici.* 3. *h. t.* & ibi Abbas *n.* 1. Barbosa *n.* 1. Anchoranus; & Joan. Andreas *ibid.* cum communi.

81 Ut autem talis compositio consistat, fieri debet cum consensu legitimorum Superiorum juxta Ordinis statuta & regulas, ita ut privilegio alicui toti Religioni, aut Provinciæ concesso, à privatis Prælatis, vel à Superioribus renuntiari non possit. Ratio est; quia *pacta privatorum Juri communi derogari minimè potest, c. Si diligenti.* 12. *de Foro compet.* Secus est, si alicui Monasterio soli, aut Conventui privilegium sit concessum, tunc enim Prælatus cum consensu Capituli, conventione privilegio renuntiare valet *cit. c. Ex multiplici.* 3. *h. t.*

82 Porrò ut in compendio sciatur, quinam Religiosi, quomodò, & à quibus Decimis solvendis per privilegium sint exempti? fit sequens brevis recapitulatio dictorum. Videlicet, quòd *primò* omnes Regulares de Jure communi, seu per privilegium Juri communi insertum, sint exempti à solvendis Decimis de Novalibus, quæ vel propriis manibus, vel propriis sumptibus colunt per dicta *n.* 62. Cui privilegio nec in minimo derogatum est per *c. Nuper.* 34. *h. t.* uti cum Abbate *in cit. c.* 34. *h. t. n.* 3. *ad finem*, Fagnano *Ibid. n.* 22. Pirhing *h. t. n.* 58. & aliis docet communis, eò quod *in cit. c.* prorsus nulla mentio fiat de Novalibus, sed contra quorundam privilegia solùm statuatur, ut Decimas solvant de terris alienis, nec non & de propriis illis, de quibus priùs, antequam nempe ad eos pervenerunt, Decimæ solvebantur: quæ Constitutio nullo modo afficere potest Novalia, utpote terras, quæ juxta dicta *n.* 70. ultra memoriam hominum absque cultura existentes, de novo ad culturam rediguntur; de talibus enim, hoc ipso quòd incultæ ac infrugiferæ fuerint, Decimæ priùs non solvebantur.

83 *Secundò*, eodem Jure communi omnes Regulares sunt exempti à solutione Decimarum de hortis, & animalium nutrimentis, quæ propriis manibus, aut sumptibus colunt, per dicta *num.* 62. *Tertiò*, Cisterciensis dicto Jure communi ulteriùs specialiter sunt exempti solutione Decimarum etiam de prædiis & terris non novalibus illis, de quibus, antequam ad eos pervenerunt, Decimæ non solvebantur per dicta *num.* 63.

84 De reliquis autem prædiis, terris, agris, & fundis omnibus, etiamsi eas propriis manibus & sumptibus colant, de Jure communi Decimas dare omnes Regulares, nullo excepto, æquè tenentur ac Laici, per dicta *nu.* 53. *arg. c. Ex parte.* 10. *& c. penult. h. t.* Quod intellige non tantum de fundis, terris, agris, prædiis &c. quæ emptione, vel alio contractu oneroso acquirunt, sed etiam quæ eisdem pro fundatione Monasterii Ecclesiæ, aut ipsorum Religiosorum donantur. Abbas *in cit. c. Nuper.* 34. *h. t. not.* 1. Fagnanus *ibid. num.* 10. & alii. Limita tamen in fundis, quibus ipsum inædificatur Monasterium. Fagnanus *loc. cit.* quia postquam in fundo aliquo Monasterium fuit ædificatum, nullum ampliùs affert fructum fundus ille, consequenter frustrà ibi quæruntur Decimæ.

85 Insuper tenentur ad Decimas de omnibus terris, etiam novalibus, quæ ab alienis conducunt. Pariter debentur Decimæ de Novalibus propriis Religiosorum, si ea aliis elocant per dicta *n.* 72. Quòd si contra Jus commune privilegium speciale objiciunt, illud probare tenentur per dicta *n.* 69.

86 Quæritur IV. An per consuetudinem, vel præscriptionem quis eximi possit à solvendis Decimis? Resp. Laici nullâ consuetudine, vel præscriptione eximi possunt à solvendis Decimis; nisi adsit consensus & approbatio Summi Pontificis. Glossa *in c. In aliquibus.* 32. v. *Lege Divina. h. t.* & Abbas *ib. n.* 7. ac Innocentius, Felinus *in c. Causam, quæ de Præscript.* Cardinal. à Turrecrem. *in c. Revertimini. cau.* 16 *q.* 1. *n.* 14. Paul. Paris. *lib.* 4 *Consil.* 25. & communis antiquorum contra recentiores ferè omnes tam Theologos, quàm Canonistas. Conclusio necessariò sequitur ex conclusione suprà *n.* 13. posita, ubi probavimus. Decimas etiam formaliter sumptas esse de Jure Divino: hoc enim supposito, certum est, Laicos à Decimis Jure Divino debitis, nullâ consuetudine aut præscriptione eximi posse, cùm nulla contra Jus naturale aut Divinum valeat consuetudo, *c. fin. Consuetud.* cùm Concordantiis.

87 Dicitur autem notanter, *nisi adsit consensus, & ap probatio Summi Pontificis*: hic siquidem si adest, consuetudinem validam esse, omnes fatentur: si enim Summus Pontifex absque consensu consuetudinis eximere quem potest à solvendis Decimis, multò magis id poterit, concurrente consuetudine, modo nempe, quo diximus suprà *nu.* 61. Utrùm autem taciturnitas Pontificis consensum tacitum, atque sufficientem innuat, olim controversum erat etiam apud veteres Canonistas, uti videre est apud Abbatem *loc. cit. n.* 8. ubi affirmativam amplectitur, ne tot animæ damnentur. Verùm negativa Juri tam veteri, quam novo conformior, & vel ideò tenenda est, tum quia Jure repetitis vicibus habetur, Decimas integras deberi Jure Divino, uti vidimus suprà *num.* 14. Tum quia Pontifex ad plurimas alias consuetudines, & corruptelas contra Jus Divinum, ac naturale passim vigentes tacet, & tamen tacendo eas approbare non censetur; ergo nec consuetudinem non solvendi Decimas Jure Divino debitas taciturnitate approbare dicendus erit: cùm non sit major ratio de uno quàm altero; ubi autem eadem est ratio, pariter est discurrendum; cùm de similibus idem sit judicium *l. Non possunt. & seq. ff. de Legib. & § Rectè Instit. de Mandato*: unde ad punctum taciturnitatis reponitur illud Juris: *Multa per patientiam tolerantur, quæ si in judicium deducta fuerunt, tolerari non debent.* Accedit novissima Constitutio Urbani VIII. quæ incipit *Romanus Pontifex*, & est 159. inter Constitutiones dicti Pontificis in Bullario Cherub. ubi expresè protestatur, quòd *per tolerantiam vel taciturnitatem, aut conniventiam* nullatenus velit suffragari alicui in iis, quæ sunt præjudiciosa Ecclesiis, cujusmodi utique etiam est consuetudo Laicorum non solvendi Decimas, uti etiam observat Fagnanus *in c. In aliquibus.* 32. *h. t. n.* 14.

88 Objicies I. Plures textus Juris, ex quibus apertè col-

tè colligi videtur, consuetudinem in Decimis universaliter attendendam esse; sic enim dicitur *c. Cum sint homines* 18. *h. t. In hujusmodi dubitatione* (circa Decimas) *ad consuetudinem duximus recurrendum. c. Ad Apostolicæ*.20.*eod.* ibi: *Tu eligas in hoc casu* (Decimarum) *quod per consuetudinem diu obtentam ibidem noveris observatum.* Cum Concordantiis. Resp. Per hos & alios Juris textus, in quibus habetur, in materia Decimarum attendendam esse consuetudinem locorum, penitus nihil pro se probare Adversarios, quia in nullo eorum, nec in toto Jure habetur, quòd quis per consuetudinem omninò, vel ex parte immunis sit, vel esse possit à solvendis Decimis, sed tantùm, quod attendi debeat consuetudo circa modum, quo solvi, & locum, in quo solvi debeant Decimæ, uti apertè constat legenti citata *c. Cùm sint homines, & c. Ad Apostolicæ. h. t.* unde mirum, quòd Adversarii ex his textibus probare nitantur, consuetudine acquiri posse exemptionem à solvendis Decimis.

89 Objicies II. *c. In aliquibus* 32. *h. t.* ubi dicitur: *illæ Decimæ necessariò solvendæ sunt, quæ debentur vel ex lege Divina, vel loci consuetudine approbata*: ex quo manifestè patere videtur, non omnes sed aliquas tantùm Decimas deberi Jure Divino, aliquas verò videlicet formaliter sumptas solâ consuetudine, quæ per contrariam consuetudinem iterum tolli potest per ea, quæ diximus *Lib.* 1. *tit.* 4. *de Consuetudine.* §. 8. Resp. cum Glossa hunc textum intelligendum esse, sicut *c.* 18. *&* 20. *h. t.* videlicet, quòd circa modum & locum attendenda sit consuetudo: vel esse intelligendum de consuetudine approbata à Summo Pontifice; ita ut vi consuetudinis à Pontifice approbatæ fieri possit, quòd non integras Decimas, sed tantùm partem earum v. g. vigesimam aut trigesimam dare teneatur locus aliquis: quæ responsio conformis ex textui, ubi tantùm est sermo de consuetudine approbata circa obligationem solutionis Decimarum non integrarum, utpote ad quas de Jure jam debitas nec consuetudo, nec approbatio requiritur, sed secundùm partem tantùm. Deinde responderi potest concedendo, quòd aliquæ Decimæ solâ consuetudine debeantur, illæ nempe quæ solvuntur à personis de Jure ad solvendas Decimas non obligatis; quales sunt Clerici *c.* 2. *h. t.* item secundùm aliquos Decimæ personales, utpote secundùm communissimam solo Jure humano debitæ. Et ex his responsis patet, nec textum *c. In aliquibus.* 32. *h. t.* nec alium textum quidquam probare pro Adversariis.

90 Objicies III. Consuetudo immemorialis æquivalet privilegio, ut habet communis apud Covarruviam *lib.* 1. *Variar. Resolut. cap.*17. *n.*5. *arg. l. fin. ff. de Aqua, & aqua pluvia arc.* ergo saltem per hanc acquiri potest exemptio à solvendis Decimis. Resp. Transmisso ant. negando consequentiam; quia Bulla Urbani VIII. suprà *n.* 87. citata expressè contradicit: uti benè observat Fagnanus *in c. In aliquibus.* 32. *h. t. n.*14. *& in c.*1. *de Consuetud. n.*57. Nec valet dicere, dictam Bullam in his locis non esse promulgatam, vel saltem non receptam. Nam contra est, quòd in eadem expressè etiam inter alia habeatur, non licere eidem contravenire *sub prætextu, quòd non fuerit publicata, vel usu recepta, aut usu contrario quantumlibet longissimo abrogata*; sunt verba §. 4 *ejusdem Bullæ.*

91 Objicies IV. Per consuetudinem passim sublatæ sunt non tantùm Decimæ personales, sed etiam in plerisque locis prædiales & reales minutæ, ac in nonnullis locis etiam Decimæ majores, & in aliis locis sunt diminutæ: ergo vel consuetudo hæc valida erit & licita: vel certè innumeri homines etiam aliàs timorati, qui huic consuetudini ubique se accommodant, graviter peccabunt. Resp. illos, qui vi solius consuetudinis. Decimas reales non solvunt, secundùm Antiquorum (cum quibus & nos sentimus) sententiam: reverà peccare omnes, quos non excusat ignorantia, vel bona fides, quâ credunt, se malè non agere sequendo communem gravissimorum DD. opinionem. Cæterum relinquimus judicio prudentis Lectoris, quænam sententia Antiquorum nempe, an recentiorum in hoc puncto sit probabilior. Solummodò monemus Doctiores teneri sedulò indagare veritatem, illamque sententiam, quam reverà judicant probabiliorem, ipsosmet non tantùm sequi, sed & interrogatos aliis consulere, eò quòd juxta omnes non liceat sequi sententiam probabilem relicta probabiliori in materia tangente præjudicium tertii, qualis est materia Decimarum.

§. V.

De Personis, quibus Decimæ sunt solvendæ.

SUMMARIUM.

92 *Decimæ Jure Divino debentur Clericis Ecclesiæ Ministris, olim per Episcopos dividendæ.*
93 *De Jure communi Decimæ debentur Parochis.*
94 *Decimæ prædiales pertinent ad Parochum loci, in quo prædia existunt.*
95 *Nisi aliud habeat consuetudo.*
96 *Quomodò, non obstante, quòd Decimæ debeantur Jure Divino, valeat consuetudo? Et numer. sequent.*
98 *Parocho proprio non fit injuria, si Decimæ prædiales alieno Parocho solvantur.*
99 *Decimæ personales debentur Parocho, à quo quis recipit Divina.*
100 *Parochi habent fundatam intentionem in Jure super Decimis contrà quemvis.*
101 *Ob quam tamen Decimas alienas invadere non possunt; nec invadentes manutenentur.*
102 *Doctrina practica.*
103 *Ecclesia Baptismalis, & Matrix quæ?*
104 *Quando dividitur aliqua Parochia, remanent Decimæ prædiales apud Matricem, nisi aliter ordinet Episcopus.*
105 *Probatur ex Jure.*
106 *Non est necesse, ut Episcopus omnes Decimas assignet.*
107 *Episcopis debetur quarta de singulis Decimis.*
108 *De quibus habet fundatam intentionem.*
109 *Enumerantur casus, in quibus Episcopo debentur integræ Decimæ, usque ad n.* 112.
112 *Etiam aliis Clericis Beneficiatis debentur Decimæ: & quando?*
113 *Secùs est de non Beneficiatis.*
114 *Decimæ solvi debent Clericis Ecclesiæ Ministris, etsi hi sint divites.*
115 *Vel malæ vitæ.*

QUæritur I. Cuinam solvendæ sint Decimæ? Ante responsionem notandum, quòd Jure Divino Decimæ solvi debeant Clericis Ecclesiæ Ministris, prout patet ex dictis suprà *nu.* 13. ac *c. Tua nobis.* 26. *h. t.* ubi expressè dicitur, quòd *Deus Decimas in signum universalis dominii sibi reddi præceperit, & in tantum, ut ad eas Clericis exhibendas, quibus eas ipse pro suo cultu concessit, Laici sint cogendi*: quibuinam autem Ecclesiæ Ministris singulæ Decimæ essent solvendæ, determinandum Deus reliquit Ecclesiæ, ejusque summo Capiti visibili, nempe Papæ, qui pro diversitate temporum & circumstantiarum Decimas Ecclesiæ Ministris diversimodè assigna- 1

assignavit. Et quidem olim Decimæ omnes solvebantur loci Episcopo, ad hoc, ut ille eadem Clericis Ecclesiæ Ministris, quivis pro merito & exigentia in sua Diœcesi fideliter distribueret, prout videre est *in can. in cau.* 16. *q.* 7. ibi, *Decimas sub manu Episcopi esse censemus, ut ille, qui cæteris præest, omnibus justè distribuat &c. quia inhonestum videtur, ut alii Sacerdotes habeant, alii detrimentum patiantur.* Concordat *can. Pervenit.* 3. *eod. cau. & q.* ubi Episcopus vocatur *divini mandati transgressor*, quòd Decimas Laicis, & non propriæ Diœcesis Sacerdotibus distribuerit. Verùm Jure novo aliter disposuêre Pontifices, uti dabunt Conclusiones sequentes.

93 Resp. I. Hodierno Jure communi post factam Parochiarum, ac bonorum Ecclesiasticorum divisionem, Decimæ solvi debent Parochis. Barbosa *de Offic. & potest. Paroch.p.*3.*c.*28.§ 2.*n.*7.*& seqq.* Fagnanus *in c. Cùm contingat.*29 *h.t.* Pirhing *h.t. n.*80. cum communi aliorum, claris Juribus *c. Cùm contingat.* 29 *h.t.* ibi: *Perceptio Decimarum ad Parochiales Ecclesias de Jure communi pertinet. & c. Cùm in tua.*30. *eod.* ibi: *Ad Ecclesias Parochiales de Jure communi spectat perceptio Decimarum.* Nec est controversia inter DD. circa Conclusionem de Parochis in genere propositam: quia verò varii Parochi, & Ecclesiæ Parochiales sunt, proprii nempe & alieni, Baptismales & non Baptismales; aliqua controversia est inter DD. cuinam Parocho debeantur Decimæ? Pro cujus decisione faciunt Conclusiones sequentes.

94 Resp. II. De Jure communi Decimas prædiales Parocho loci solvere debent non tantùm parochiani proprii, sed etiam alieni de agris & prædiis, quæ intra limites talis Parochiæ existunt, nisi in contrarium sit loci consuetudo. Prima pars de propriis parochianis est communis ac certa, patétque ex Juribus *præced.n* allegatis. Altera pars docetur à Glossa *in c. fin. de Paroch. ℣. Prædiorum.*& *in c. Ad Apostolicæ.* 20. verf. *Consuetudo*, nec non *in c. Cùm sint.* 18. verf. *Diversæ.h.t.* Fagnan. *in c.Cùm contingat.h.t.n.*21. Abbas *in c. Cùm sint.*18.*h.t.n.*6. Pirhing.*h.t.n.*85. Engel *eod. n.*6. Sylvester verf. *Decimæ. n.*14. Navarrus *h.t. Consil.*1.*n.*6. & communis aliorum, *arg. c fin. de Paroch.* & *c. Quoniam.* 13. *h. t.* ubi universaliter ac indistinctè statuitur, *ut si terræ intra certam alicujus Ecclesiæ Parochiam fuerint, Decimæ earum eidem Ecclesiæ debeant assignari.* Ratio est: tum quia juxta dicta superiùs Decimæ prædiales sunt onus reale inhærens ipsis rebus; in oneribus autem realibus non inspicitur colonus, sed locus, ubi res sita est, *arg. l Forma.* 4. *ff. de Cens. & c. De terris.* 16. *h. t.* Tum quia valdè difficile, & confusionis periculo expositum esset, si unus Parochus in alterius Parochia Decimas colligeret, ut benè notatur *c. Cùm sint.* 18. *h. t.*

95 Dicitur tamen notanter, *nisi in contrarium adsit consuetudo*; quia si alicubi viget consuetudo, quòd Parochiani non alieno, sed proprio suo Parocho solvant Decimas etiam de agris & fundis in aliena Parochia sitis, eidem standum est: prout fatentur omnes, ob clara Jura *cit. c. Cùm sint.*18 *h. t.* ubi expressè statuitur, ut *in hujusmodi casu ad consuetudinem sit recurrendum*, quod idem dicitur *c. Ad Apostolicæ.*20. *h.t.* illis verbis: *Decimas verò messium, vel fructuum arborum, si coluerint in alia Parochia, quàm in ea, in qua habitant: tu eligas in hoc casu, quod per consuetudinem diu obtentam ibidem noveris observatum.*

96 Dices, Decimæ tam materialiter quam formaliter sumptæ debentur de Jure Divino juxta dicta suprà *n.* 8. *& seqq.* ergo nihil circa eas valet consuetudo, utpote quæ contra Jus Divinum nullam vim habet *c fin. de Consuetud.* Resp. Distinguendo Ant. Decimæ debentur de Jure Divino in tantum, in quantum pro signo supremi dominii Ecclesiis, seu Clericis Ecclesiæ Ministris debeant solvi, conceditur: in tantum, ut de Jure Divino uni certo Ecclesiæ Ministro, & non alteri Ministro solvi debeant, negatur Ant. quia uti *nu.* 92. diximus, Deus tantùm præcepit, ut pro cultu suo Decimæ dentur Clericis, relinquendo dein Vicario suo, & Ecclesiæ ut eadem pro meritis & exigentia circumstantiarum dividat; consequenter quia Ecclesia Decimas prædiales illi Parocho assignat, cui ex consuetudine dari consueverunt, sive dantis proprius sit Parochus sive non, consuetudo hæc attendenda erit.

Instabis: Decimas de Jure Divino debet quivis illi 97
Parocho, à quo recipit Sacramenta, & alia Divina; cùm Jure Divino *dignus sit operarius mercede sua*; *arg. c. t. de Sepulturis.* ergo per consuetudinem fieri non potest, ut neglecto Parocho proprio Decimas quis solvat alieno Parocho. Resp. rursus distinguendo Ant. Decimas materialiter sumptas, quatenus nempe sumuntur pro honesta sustentatione de Jure Divino debet quivis illi, à quo percipit Divina, conceditur: Decimas formaliter sumptas, negatur; hæ enim, ut dictum, ex Divino Jure solummodò debentur Ecclesiæ, & Clericis Ecclesiæ Ministris in genere, ita ut quantum est de Jure Divino, & nisi Ecclesia aliud ordinâsset, præcepto huic quis satisfaceret, cuicunque tandem Ecclesiæ, & Ministro ejus Decimas daret: adeóque de Jure Divino non referat, quænam Ecclesia vel Minister ejus Decimas percipiat; cùm, uti bene observat Abbas *in c. Cùm sint.*18.*h.t.n.*6. omnes Ecclesiæ censeantur una Ecclesia. *arg. can. Loquitur.*18.*cau.*24.*q.*1. & quivis Clericus Beneficiatus eodem modo & obligatione teneatur in pauperes, & causas pias erogare, quidquid ex Decimis honestæ sustentationis superfluum habet, *arg. can. Decimæ.* 66. *cau.* 16. *q.* 1.

Neque fit injuria proprio Parocho, si vi consuetu- 98
dinis Decimæ prædiales dentur alieno, illi nempe, ubi ager, vel fundus dantis Decimas existit. Tum quia pari jure in simili casu & ipse gaudet, ut nempe ab alieno Parochiano, habente in sua Parochia prædia, Decimas percipiat: tum quia remanent eidem adhuc omnes Decimæ personales, ac etiam prædiales de agris intra limites suæ Parochiæ sitis: tum etiam quia omnibus deficientibus habet jus ad Decimas materialiter sumptas, seu ad honestam sustentationem, ad quam, si necesse est, etiam illi proprii Parochiani concurrere debent, qui alieno Parocho Decimas formaliter sumptas vi consuetudinis solvunt de suis fundis in aliena Parochia sitis.

Resp. III. Decimas personales de Jure communi 99
quisque tenetur solvere proprio Parocho, à quo recipit Sacramenta, & alia Divina, etiamsi alibi lucrum ex negotiatione v.g. faciat. Abbas *in c. Ad Apostolicæ.*20 *h.t.n.*1. & ibi Barbosa, Joan. Andreas, Pirhing *h.t.n.*84. cum communi & certa aliorum, textus expressus habetur *cit. c. Ad Apostolicæ.*20.*h.t.* ibi: *Noveris itaque, quòd æquum est, ut illi Ecclesiæ Decimæ personales reddantur ab eis, in qua Ecclesiastica percipiunt Sacramenta.* Concordat *c. fin. de Parochiis.* Ratio est; quia Decimæ personales non sunt onus reale, sed personale ex dispositione Ecclesiæ assignatæ Parocho proprio in sustentationem ejusdem pro mercede laboris spiritualis, quem Parochiano exhibet, *arg.* citatis Juribus, *& c. de Decimis.* 45. *cau.* 16. *q.* 1.

Resp. IV. Decimæ modo in præcedentibus tribus 100
conclusionibus specificato, usque adeò debentur Parochis, ut hi etiam habeant pro se fundatam intentionem in Jure contra quemcunque etiam Clericum, Monasterium, imò & Episcopum, consequenter emergente dubio vel lite de Decimis, onus probandi non Parocho, sed aliis asserentibus, quòd Decimæ pertineant ad se incumbat. Fagnanus *in c. Cùm contingat.* 29. *n.* 21. Rebuffus *de Decim. q.* 7. *n.* 5. Barbosa *de Offic. & potest. Paroch. p.* 3.*cap.*28.§.2.*n.*8. Pirhing *h.t.n.*80. & teste Fagnano omnes alii. *arg. cit. c. Cùm contingat.*

contingat. 29. *& c. Cùm in tua.* 30. *eod.* per textus *n.* 93. allegatos, juncto *c.* 2. *de Restitut. spoliat. in* 6. ubi etiam statuitur, quòd licèt aliàs spoliatus ante omnia sit restituendus, *arg. c. fin. de Ordine cognit.* spoliatus tamen à Parocho super Decimis non restituatur, nisi priùs de jure suo plenè docuerit.

101 Verùm ultima hæc doctrina cum grano salis est accipienda, ita videlicèt, quòd Decimis spoliatus per Parochum non restituatur, casu, quo Parochus spolians aliquamdiu jam modico saltem tempore est in possessione: non item si priùs nullam possessionem habuit, ut benè advertit Engel *h. t. n.* 4. Barbosa *de Offic. & potest. Paroch. lo. cit. n.* 10. citans pluresDecisiones Rotæ. quæ hodie communiter resolvit, quòd sola Juris assistentia, & intentio in eo, pro Parocho fundata non sufficiat, ut Parochus manuteneatur, nisi possessionem probet, vel de ea constet. Et meritò, quia aliàs daretur ansa Parochis, aliorum jura liberè invadendi, litem movendi, & quemvis Decimis spoliandi, contra universalem Juris Regulam, quòd etiam verus dominus rem suam apud alium existentem violenter invadere nequeat, *l. Si quis.* 7. *C. Unde vi. & §.* 1. *Instit. De vi bon. rapt. & c. In litteris.* 5. *de Restit. spoliat.* ubi etiam *prædo secundùm rigorem Juris restituendus est.*

102 Infertur proin pessimè agere Parochos, si violenter eripiunt Decimas aliis, qui in possessione Decimandi sunt: vel si eas viâ facti ante ad ventum illorum colligunt: vel eos in colligendis Decimis perturbant, impediunt &c. etiamsi putent, quòd alius Decimator in possessione existens, verum jus Decimandi non habeat, vel si de eo dubitet: sanè in hoc casu Decimatores spoliati à Parocho sunt ante omnia restituendi, & in sua possessione manutenendi, solumque eò adigendi, ut dubio existente, de justo titulo & jure Decimas percipiendi doceant per Jura, & rationes *num. præced.* allatas.

103 Et quidem hactenus dicta de jure Decimarum Parochis competente procedunt in casu, quo eadem Ecclesia est simul Baptismalis & Parochialis, prout ordinariè fit. Quid Juris enim si cum Ecclesia Baptismali seu Matrice concurrit una, vel plures Ecclesiæ Parochiales ab illa distinctæ; prout fit, si una Ecclesia Parochialis in plures Parochias dividitur juxta præscriptum *Concil. Trid. Sess.* 21. *cap* 4. *& c. Ad audientiam de Eccles. ædificand.* an nempe in hoc casu Decimæ quoad limites novæ Parochiæ affignatos pertineant ad novum Parochum institutum? an verò ad Parochum Ecclesiæ antiquæ, quæ fuit divisa (communiter *Baptismalis* dicta, eò quòd ad eam baptizandi adhuc deferri debeant infantes intra limites novæ erectæ Parochiæ nati: quo respectu etiam *Ecclesia Matrix* appellatur; quia sicut mater generat, ita Ecclesia Baptismalis baptizando omnes regenerat, sicque omnium Ecclesia Matrix meritò dicitur, prout notat Glossa *in Clem.* 1. *de Sentent. Excomm.* ℣. *Matricem.*) gravissima olim erat controversia inter DD. uti videre est apud Fagnanum *in cit. c. Cùm contingat. h. t. n.* 31. *& seq.* ubi sex diversas opiniones cum fundamentis earum per extensum adducit, & ad singulas solidè respondet. Verùm tota difficultas hodie sublata est per S. Congregationem Concilii Tridentini, juxta quam

104 Resp. V. Quando Parochia aliqua dividitur in plures, tunc Decimæ prædiales etiam de limitibus Parochiæ noviter erectæ pertinent ad Ecclesiam Matricem, seu potiùs apud eam remanent, nisi in erectione novæ Parochiæ Episcopus unà cum limitibus certis, etiam dictorum limitum Decimas Parocho expressè assignet. Fagnanus in *c. Cùm contingat.* 29. *à n.* 42. cum nonnullis aliis contra communem aliorum, inter quos est Pirhing *h. t. n.* 91. Layman *lib.* 4. *tr.* 6. *cap.* 4. *n.* 3. & alii, docentes, quòd quando Authoritate Episcopi nova Parochia per divisionem erigitur, ipso jure & facto transeat jus Decimandi ad novum Parochum in limitibus sibi assignatis. Probatur autem Conclusio nostra efficaciter in Decreto S. Congregationis *edito* 1617. existente Secretario ipso Fagnano (prout *lo. cit. n.* 51. ad finem refert) cùm enim eo tempore in causa Mediolanensi circa hanc quæstionem dubitaret Rota, nec se resolvere posset ob verba Concilii Tridentini *Sess.* 21. *cap.* 4. *assignetur competens portio*, consugit ad S. Congregationem Cardinalium dicti Concilii Interpretum, ab eâque declarationem petivit, quæ factâ maturâ discussione declaravit id, quod dicit conclusio nostra. Et quamvis aliâ probatione opus non esset; eò quòd Declaratio Cardinalium habeat vim obligandi juxta dicta in Prœmio nostro *§.* 8. *n.* 130.

Nihilominùs cum citato Fagnano probatur, quàm meritò dicta S. Congregatio allegatam Declarationem dederit. Et quidem ex ipsis verbis Concilii Tridentini *lo. cit.* ubi postquàm Episcopis potestatem dedit per divisionem novas erigendi Parochias, mox subdit: *Illis autem Sacerdotibus, qui de novo erunt Ecclesiis noviter erectis præficiendi, competens assignetur portio; arbitrio Episcopi ex fructibus ad Ecclesiam Matricem, quomodocunque pertinentibus:* ubi verba *assignetur competens portio arbitrio Episcopi*, apertè probant Conclusionem: si enim post factam divisionem portio competens primùm assignari debet arbitrio Episcopi; utique non transit ipso Jure; nam terminus *assignetur*, est verbum facti, & requirit ministerium hominis *arg. l.* 1. *§. fin. ff. Nautæ, caupones &c.* Dein, dum dicit *arbitrio Episcopi* assignetur, indicat, eam non transire ipso Jure. Rursus verba *competens portio* satis indicant, non omnes, ergo nec aliquæ certæ de certis limitibus ipso Jure debentur: cùm non sit ratio de uno quàm de alio; consequenter erit primùm assignanda, prout vult Concilium, arbitrio Episcopi. 105

Porrò dicta verba *competens portio arbitrio Episcopi assignetur ex fructibus quomodocunque ad Ecclesiam Matricem pertinentibus*, manifestè indicant, non semper esse necesse, ut Episcopus omnes Decimas de limitibus novæ Parochiæ datis, Parocho novo assignet, sed tantas solummodò, quantæ sufficiunt unà cum cæteris juribus ad competentem portionem: omnes nempe, si omnes necessariæ sunt; aliquas verò, si aliquæ sufficiunt pro competente portione, ac honestâ sustentatione, prout benè advertit Fagnanus *lo. cit. n.* 48. *arg. c. Extirpandæ.* 30. *& c. Exposuisti* 33. *in fine, de Præbend.* Cæterùm dicit notanter in Conclusione *Decimæ prædiales*; quia quod Decimæ personales spectant ad Parochiam noviter erectam, ipsóque Jure ad ipsam transeant, est fere unanimis cum Glossa *in c. Ad audientiam.* 3. *de Eccles. ædif.* vers. *Obventiones*, & benè notat Fagnanus *lo. cit. n.* 52. Ratio est; quia Decimæ personales de Jure debentur illi Parocho, à quo quis recipit Divina, prout testè Abbate *in c. Cùm contingat. h. t. n.* 16. & Fagnan. *in idem, n.* 20 *&* 52. concedunt omnes *arg can. Questi. cau.* 16. *q.* 1. *& c. Ad Apostolicæ* 20 *h. t.* ibi: *Æquum est, ut Decimæ personales illi reddantur Ecclesiæ in qua Ecclesiastica percipiuntur Sacramenta:* Nec in contrarium est Declaratio S. Congregationis, utpote quæ de solis prædialibus interrogata, de iisdem solis dedit responsum, teste Fagnano *lo. cit.* tunc temporis existente S. Congregationis Secretario. 106

Quæritur II. An, & quando hodierno Jure communi etiam Episcopis solvi debeant Decimæ? Resp. I. De Jure communi debetur Episcopo *Quarta* de singulis Decimis. Abbas *in c. Cùm contingat.* 29. *n.* 7. *h. t.* & ibi Fagnanus *n.* 23. ubi affert Rotæ Decisiones, & ait esse communem omnium ferè DD. contra Glossam *in cit. c. Cùm contingat. h. t.* ℣. *De Jure communi.* textus expressus est *in c. Conquerente.* 16. *de Offic. Judic. Ordin.* ubi inter jura Episcopis competentia numeratur 107

quarta Decimationum. Concordat *c. Quoniam.* 13. *eod.* ubi jubetur Episcopus Decimas Ecclesiæ Parochiali restituere, *suâ sibi parte quartâ nempe retentâ, &c. De quarta* 4. *de Præscript.* ubi etiam habetur, quòd Clerici, præsertim Parochi (ab his enim Episcopus *quartam* de Decimis jam collectis accipit, prout post Abbatem benè observat Barbosa *de Offic. & potest. Paroch. p.* 3. *cap.* 28. § 2. *n.* 11.) quadragenariâ præscriptione immunes se reddere possint à solvendâ Episcopo quarta Decimarum, ibi: *De quarta Decimæ Clerici ab impetitione quadragenaria præscriptione temporis se posse tueri videtur.* Et quoniam eadem *quarta* solâ dispositione Juris humani Episcopis debetur, etiam consuetudine locorum tolli potest, *arg. c. fin. de consuetud.* atque de facto multis in locis est sublata.

108 Porrò sicut juxta dicta *nu.* 100. Parochus ratione *Decimarum* ita etiam Episcopus ratione *quartæ* earundem, fundaram habet intentionem, Barbosa *lo. cit. n.* 10. Fagnanus *lo. cit n.* 23. & communis DD. *arg. c. Dudum h. t.* intuitu cujus tamen eidem mandatum de manutenendo non debetur, nisi probet, se aliquo saltem tempore in possessione fuisse, ob Jura, & rationes suprà *nu.* 101. in simili de Parochis allata.

109 Resp. II. Dantur aliqui casus, in quibus soli Episcopo solvi debent integræ Decimæ. Patet inductione: sic enim I. In Diœcesibus, in quibus nulla existit divisio vel distinctio Parochiarum, soli Episcopo debentur, quemadmodùm easdem olim percipiebat, non quidem, ut sibi soli eas reservet, sed ut eas fideliter distribuat, conformiter dictis *nu.* 92. Fagnanus *lo. cit. nu.* 29. Barbosa *lo. cit. n.* 15. Abbas *in c. Cùm contingat. h. t. n.* 7. Puteus *Decis.* 371. *nu.* 6. *lib.* 1. & communis aliorum, *arg. can.* 1. *cau.* 16. *q.* 7.

110 II. Quandò sunt in Diœcesi prædia, quæ intra nullius Parochiæ assignatos limites existunt, seu nulli certæ Parochiæ sunt assignata. Fagnanus *lo. cit nu.* 28. Barbosa *lo. cit.* Abbas *lo. cit. nu.* 7 Pirhing *h t. nu.* 79. & communis aliorum, *arg. c. Quoniam.* 13. *h. t. in fine.* Ratio est; quia si prædia intra nullius Parochiæ limites existunt, censentur esse sub potestate Episcopi, juxta antiquam Juris dispositionem dividendæ, uti benè observat Glossa *in c. Cùm contingat. h. t.* ℣. *Jure communi*, *arg. cit. can.* 1. *cau.* 16 *q.* 7.

III. Quando Episcopus est etiam immediatus Pastor, sive Curatus in aliqua certa Parochia, quam per Vicarium administrat, sive dein hæc sit Ecclesia Cathedralis, sive alia Parochialis. Fagnanus *lo. cit. nu.* 2. Pirhing *lo cit. nu.* 79. & alii. Ratio est; quia hoc ipso, quòd in aliqua Parochia sit ipse immediatus Pastor, sicque Parochus, gaudet etiam juribus Parochi, inter quæ est perceptio Decimarum. 111

112 Quæritur III. An etiam, & quando aliis Clericis præter Episcopum & Parochum de Jure solvendæ sint Decimæ? Resp. Etiam Clericis Beneficiatis non Curatis, puta, Canonicis Cathedralibus, Collegiatis, ac aliis simplicia Beneficia habentibus, de Jure communi solvi debent Decimæ secundùm eam portionem, quæ eorum mensis vel Beneficiis legitimâ Authoritate Ecclesiasticâ est assignata; sicut & quando eorum Beneficia ex Decimis legitimè sunt fundata. Suarez *lib.* 1. *cap.* 29. *n.* 3. Pirhing *h. t. n.* 81. & alii. *arg. c. Ex parte.* 21. *h. t.* ubi mandat Pontifex, ut etiam Canonicis Decimæ solvantur absque diminutione. Ratio est; quia non tantùm Curatis, sed etiam Clericis Ecclesiæ Ministris in genere, ut sui loco Decimæ solvantur, præcipit Deus, *arg. c. Tua nobis.* 26. *h. t.* relinquendo Ecclesiæ ejusque Rectori Principali, Papæ nempe, tanquam suo in terris Vicario, ut præfatas Decimas Clericis Ecclesiæ Ministris ritè distribueret; consequenter si legitimâ Ecclesiæ authoritate præfatis Clericis certæ Decimæ sunt assignatæ, eisdem omninò debentur. Accedit, quòd non tantùm in administratione Curæ, sed & in aliis, Clerici Ecclesiæ Ministri servitia spiritualia exhibeant, & propterea etiam digni sint mercede.

Clericis tamen non Beneficiatis Decimæ aliquæ ratione solius statûs Clericalis in Jure assignatæ non reperiuntur; adeòque, nisi specialem titulum exhibeant, Decimæ eisdem de Jure communi non debentur: quod idem etiam de Religiosis quà talibus dicendum, eò quòd nec isti, nec illi ex vi sui statûs, vel ex obligatione alicujus officii spiritualis, populo in spiritualibus inserviant, aut spiritualia administrent, *arg. can. Alia causa.* 6. *can.* 68. *cau.* 16. *q.* 1. ad quod tamen in dividendis & assignandis Decimis respicere solet Ecclesia: quo non obstante saltem aliis titulis, v. g. prescriptione, privilegio &c. jus Decimandi acquirere valent, juxta dicenda §. *seq.* 113

Quæritur IV. An Episcopis, Parochis, & aliis Clericis Ecclesiæ Ministris solvi debeant Decimæ etiam in casu, quo ipsimet sint divites, & aliundè jam sufficientes, vel abundantes habent redditus, aut media? Resp. Affirmativè, Covarruvias *lib.* 1. *Variar. Resolut. cap.* 17. *nu.* 4. Valensis *h. t. §.* 6. *ad finem.* Pirhing. *eod. n.* 82. ac teste Covarruviâ omnes. Ratio est: tum quia Decimæ Clericis non dantur ex eo, quòd pauperes sunt, sed quia Deus præcepit, ut in signum supremi dominii sui loco dentur Clericis juxta Ecclesiæ dispositionem, *arg. c. Tua nobis.* 26. *h. t.* & quia spiritualia ministrant, nullus autem propriis stipendiis militat, etsi dives sit; nec debet aliquis privari jure suo, ex eo, quòd dives sit. Accedit, quòd Clerici Decimas honestæ sustentationi superfluas erogare teneantur in causas pias, & pauperes. *Decimæ namque tributa sunt egentium animarum*, *can.* 66. *cau.* 16. *q.* 1. ubi propterea etiam dicitur, *Decimas defraudantes pauperibus præjudicare.* 114

Pariter debentur Clericis Decimæ, etsi malè vivant, aut in malos, ac profanos usus eas applicent, uti benè notat Abbas *in c. Tua nobis.* 26. *h. t. nu.* 1. Valensis *eod.* §. 9. *n.* 13. Rebuffus *de Decimis. q.* 13. *prin.* Pirhing. *h. t. n.* 82. *arg. cit. c. Tua nobis.* 26. *h t.* ubi Papa increpat Laicos, qui Decimas ob malam Clericorum vitam defraudabant. Addit rationem; quia nempe Decimæ in signum supremi dominii Clericis sui loco Deus dari præcepit. Nec excusantur per hoc, quòd dicant Laici, se easdem pauperibus, & in his Christo dare, consequenter meliùs agere, quàm si Clerico in malos usus applicanti solverent, *arg. cit. Tu nobis.* 26. *h. t* ibi. *Prætextu nequitiæ Clericorum nequeunt eas pro suo arbitrio pauperibus v. g. erogare; cùm nulli sit licitum aliena cuiquam concedere præter Domini voluntatem.* 115

§. VI.
De variis modis, quibus Clerici jus decimandi acquirere possunt.

SUMMARIUM.

116 *Clerici acquirere possunt jus decimandi privilegio,*

117 *Transactione, & Compositione.*

118 *Quæ ut obliget successores, debet fieri cum consensu Superiorum: secùs obligat solos Transigentes. Pacta an, & quando præjudicent successoribus? Ibid.*

119 *Transactio super Decimis extendit se etiam ad futuras.*

120 *Etiam per Compromissum acquirunt Decimas, in quo tamen Laicus solus Compromissarius esse nequit.*

Laici nequeunt spiritualia tractare negotia. Ibid.

121 *Compromissio fieri debet cum Juris solemnitate.*

122 *Quæ etiam ad Permutationem Decimarum requiritur.*

123 *Sicut ad donationem Decimarum.*
Episcopus non potest jus uni Ecclesiæ auferre, & alteri attribuere.
124 *Clericus acquirit Decimas etiam præscriptione.*
125 *Decennio inter præsentes, & vicennio inter absentes, si fit contra Laicum, vel causam non privilegiatam.*
126 *Quadraginta verò annis cum sola bona fide contra causam piam & Ecclesiam non Parochialem.*
127 *Contra Ecclesiam autem Parochialem 40. anni cum titulo, aut tempus immemoriale requiritur.*
128 *Quid juris, si Parochus præscribit Decimas de bonis sui Parochiani in alia Parochia existentibus? Et num. seq.*

116 QUæritur I. Quibus modis Clerici acquirere valeant jus Decimandi, quod aliàs ipso jure eis non competeret? Resp. Variis modis Clerici acquirere possunt jus Decimandi. Patet inductione. I. Acquirere illud valent *Papæ concessione, seu Privilegio*, quo fit, quòd Decimæ alias de Jure ad Parochum spectantes solvi debeant Ecclesiæ non Parochiali, v. g. Regulari, aut Beneficiato simplici. Communis, ac certa. *arg. c. 2. h. t. in 6.* Ratio est; quia cùm Jure Divino cuncti Clerici sint capaces Juris Decimandi, *arg. c. Tua nobis. 26. h. t.* utique poterit Pontifex, cui juxta dicta *n. 92.* divisio Decimarum inter Clericos facienda concessa est, aliquibus affignare jus Decimandi, quibus aliàs de Jure assignatum non est; præsertim si bonum Ecclesiæ id exigere dignoscitur.

117 II. Acquirere jus Decimandi valent per *Transactionem* & amicabilem compositionem: ut, si v. g. lis oriatur, ad quem *ex* Parochis, vel aliis Clericis Ecclesiæ Ministris, vel etiam Religiosis pertineant Decimæ, possunt partes litigantes transigere, & componere, ut Decimæ aliàs uni Parocho v. g. debitæ dentur alteri, vel certa pars earum. Glossa *in c. Ex multiplici 3. h. t. v. Conventionem.* Barbosa *de Offic. & potest. Parochi p. 3. cap. 28. nu. 24.* Rebuffus *de Decimis. q. 13. n. 26.* Pirhing. *h. t. n. 120.* Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 6. n. 1.* & communis aliorum, *arg. c. Ex multiplici. 3. & c. Suggestum. 9. h. t.* dummodò pretium pro titulo spirituali non interveniat, prout communiter monent DD eò quòd temporale dare pro spirituali Simoniacum sit, *tot. Tit. de Simonia.*

118 Observat tamen benè Glossa *cit.* Barbosa *lo. cit.* Abbas *in cit. c. Ex multiplici. h. t. n. 2.* Layman *lo. cit.* & alii, quòd ad hoc, ut talis compositio seu transactio sit perpetuò obligans etiam successores, fieri debeat cum legitima authoritate & consensu Superiorum. *arg. c. Veniens 8. de Transact.* ubi declaratur, successores non teneri stare Transactioni super Decimis facta absque authoritate legitima Superioris. Concordat *c. 2. eod.* ibi: *Statuimus, ut si super Decimis inter vos, & aliquam personam Ecclesiasticam de assensu Episcopi, vel Archiepiscopi facta fuerit rata, & inconcussa persistat.* Nihilominùs talis transactio seu compositio super Decimis absque consensu facta, valeat inter ipsas personas transigentes, prout cum Glossa docent citati DD. Fagnanus *in cit. c. Veniens. nu. 2.* & secundum Joan. Andream hîc omnes, *arg. cit. Jurib.* ut proin per talem transactionem quivis sibi ipsi, quamdiu Ecclesiam possidet, præjudicare valeat, successorem verò sine consensu Superioris gravare nequeat. Ratio datur *cit. c. Veniens 8. h. t.* illis verbis: *Cùm inter personas facta potiùs, quam inter Ecclesias videatur; nec pacta inter alios acta, aliis obesse patiamur*, quod idem colligitur ex Concilio Trid. *Sess. 6. de Reform. cap. 4.* ibi: *Concordiis, quæ tantùm suos obligent authores, non etiam succe.*

119 Cæterùm, quando fit transactio absolutè, ac indefinitè super Decimis, intelligi debet non tantùm de præteritis & præsentibus, sed etiam de futuris, uti benè observat Glossa *in cit. c. 3. h. t. v. Quamdiu viveret.* Pirhing. *h. t. n. 120. arg. Quoties ca. 22. de Privileg.* Hinc etsi Monasterium v. g. cum Parocho super Decimis indefinitè transigat, eadem transactio se etiam ad illa prædia extendit, quæ de novo acquirit.

III. Acquiri potest jus Decimandi per *Compromissum* in unum vel plures arbitros, ità, ut eorum sententiæ seu arbitrio stare possint, ac debeant, casu quo in causa Decimarum litigantes, seu disconvenientes in eos compromittant. Abbas *in c. Apostolicæ. 7. de iis, quæ fiunt à Prælat.* Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 6. n. 1.* Pirhing *h. t. n. 123.* & alii, *arg. c. Apostolicæ. de iis quæ fiunt à Prælat.* & *c. 1. de Arbitr.* Debent tamen arbitri esse Clerici, non Laici, eò quod *generaliter* sit prohibitum, ne super rebus spiritualibus compromittatur in Laicum, uti dicitur *c. Contingit 8. eod.* ubi etiam ratio additur illis verbis: *quia non decet, ut Laicus in talibus arbitretur.* Concordat *c. 2. de Judiciis* ibi: *Decernimus, ut Laici negotia Ecclesiastica tractare non præsumant.* Quo non obstante potest unus vel plures Laici, Superioris Ecclesiastici authoritate una cum Clerico compromissarius fieri; prout notat Glossa *in cit. c. Contingit. 8. de Arbit.* vers. *Spiritualibus.* & docet Abbas *in c. Per tuas 9. eod. n. 6.* Layman *lo. cit.* & alii, *arg. cit. c. Per tuas 9. eod.* Ratio est: tum quia tunc magis dignum Clericis nempe, trahit ad se minus dignum, Laicum videlicet ut sic res potiùs valeat, quam pereat, *arg. c. Quod in dubiis. de Consecrat. Eccles. vel alt.* & *c. Abbate. de V. S.* Tum quia tunc Laicus aliquo modo authoritate Ecclesiasticâ sibi delegatâ procedit, prout dicitur *cit. c. Per tuas 9. de Arbitr.*

Illud etiam observandum, quòd compromissio super jure Decimarum fieri debeat cum consensu Superioris Ecclesiastici, & aliis solemnitatibus ad alienationem à Jure requisitis. Abbas *in c. Delecti. 4. nu. 8. de Arbitr.* Layman & Pirhing *lo cit.* Ratio est; quia ex hoc, quòd ipsa alienatio directè sit prohibita, indirectè censetur etiam prohibitus omnis actus, per quem deveniri potest ad alienationem: *Nam cùm quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ ex illo sequuntur. Reg. 39. de R. J. in 6.* tale quid autem est etiam compromissum, ut consideranti patet.

IV. Acquiri potest jus Decimandi *Permutatione*, quâ una Ecclesia cum altera Decimas pro Decimis, vel alio jure spirituali permutat, *arg. c. Ad quæstiones. 6. & c. fin. de rerum permutat.* juncta Glossa *Ibid.* vers. *Temporalia*, docetque communis. Requiruntur tamen etiam ordinariæ Juris solemnitates ad alienationem rerum Ecclesiasticarum necessariæ; eò quòd & ipsa *permutatio* inter species alienationis expressè numeretur, *c. nulli 5. de rebus Eccles. alien.*

V. Acquirere potest Clericus jus Decimandi *Donatione*: dummodò adsint debitæ Juris solemnitates ad alienationem requisitæ, eò quòd *Donatio* vel maximè etiam numeretur inter species alienationis, *cit. c. Nulli. 5. de Rebus Eccles. alien.* quæ tamen solemnitates non requiruntur, sed sufficit solus Episcopi consensus, si Laicus Ecclesiæ, vel loco Religioso Decimas donat, textu expresso *c. Cum Apostolica. 7. de Iis, quæ fiunt à Prælat.* ubi etiam additur, quia nempe *aliud est alienare, quod ab Ecclesia possidetur, & aliud, quod detinetur à Laico ad usum Ecclesiasticum revocare:* subjungitur tamen *in eod. c. Cùm Apostolica*, hoc intelligi debere, quòd videlicet sufficiat solus consensus Episcopi *de illis Decimis, quæ Laicis in Feudum perpetuò sunt concessæ:* supple, *& illis, quas aliàs justo titulo possident.* Non item de illis, quas Laici injustè possident; hæ enim necessariò restitui debent illi Ecclesiæ, ad quam spectant, ut benè notat Glossa *in cit. c.* vers. *In feudum.* Ratio est; quia Episcopus solâ authoritate sua non potest jura uni Ecclesiæ aufferre, & alteri dare, *arg. c. 1. de Rebus Eccles. alien.* quod idem etiam habetur. *Cum Apostol. de Iis quæ fiunt à Prælat.*

VI. Ac-

124 VI. Acquirere potest Clericus præfatum jus Decimandi *Præscriptione*, prout habet communis ac certa, *arg. c. Cùm sint. 18. & c. Ad Apostolicæ. 20. & c. Cùm contingat. 29. h. t.* Ratio est; quia dictæ Decimæ formaliter sumptæ solo Jure humano debentur huic vel illi Clerico, aut Ecclesiæ in specie, Jure Divino solùm præcipiente, ut Clericis loco Dei in signum universalis dominii Decimæ solvantur, relinquendo authoritati Ecclesiasticæ, quibusnam Clericis in specie eas tribui velit; atqui contra Jus humanum valet consuetudo legitimè præscripta, per vulgaria, ergo.

125 Quantum autem tempus ad præscribendas Decimas requisitum; unâ responsione satisfieri non potest, sed distinguendum, & attendendum est, quisnam, & contra quem præscribat. Nam I. Si *Præscriptio* fit contra Laicum, vel contra Clericum privatum, cui non de Jure communi, sed aliunde v. g. privilegio, donatione, hæreditate, aut alio simili modo Decimæ competunt; vel si fit *Præscriptio* contra aliam causam profanam non privilegiatam, sufficit decennium inter præsentes, & vicennium inter absentes; quisquis dein, sive Ecclesia, sive parochus, sive Monasterium, sive alius Clericus præscribat. Rebuffus *de Decimis. q. 13. n. 100.* Paulus Paris. *Vol. 4. consil. 25.* Cumian *Consil. 83.* Engel *h. t. §. 2. n. 21.* König. *h. t. n. 14.* & alii. Ratio est; quia universaliter loquendo ad præscribenda bona immobilia privatorum sufficit præfatum tempus, prout amplius diximus *Lib. 2. Tit 26. §. 6. n. 1. & seqq.* Nec refert, quòd Decimæ sint jus spirituale, ad quod præscribendum plus temporis requiri videtur per Jura *lib. 2. Tit. 26. §. 6. de Præscript.* citata. Nam contra est, quòd jura ibidem allegata tantùm sint intelligenda in casu, quo hujusmodi jura possidentur ab Ecclesiis, vel aliis causis piis; vel quando jus specialiter favet illi, contra quem fit præscriptio, ac præscribenti resistit: non item si jus spirituale possidetur à privato nullam specialem Juris assistentiam, vel favorem habente.

126 II. Quando *Præscriptio* fit contra aliquam causam piam, putà, Monasterium, Hospitale, Capitulum, vel aliquam Ecclesiam non tamen Parochialem, requiruntur, & sufficiunt quadraginta anni cum bona fide, quisquinque dein sive alia pia causa, sive Parochus, sive Clericus privatus præscribat. Ratio est; quia universaliter loquendo ad præscribendas res immobiles contra Ecclesias, vel alia loca & causas pias præfatum tempus sufficit, & requiritur, uti late probavimus *Lib. 2. Tit. 26. §. 6. n. 162. & seqq.*

127 III. Quando præscribuntur Decimæ contra Ecclesiam Parochialem, ordinariè requiruntur quadraginta anni unà cum titulo, vel tempus immemoriale. Communis ac certa. Probatur ex illa Regula generali: quòd ad præscriptionem contra Ecclesiam requiratur dictum tempus cum titulo, quoties Jus commune resistit, vel præsumptio est contra præscribentem, textu aperto *c. 1. de Præscript. in 6.* atqui Jus commune resistit præscribenti Decimas contra Ecclesiam Parochialem, præbêtque præsumptionem pro Parocho contra præscribentem, hoc ipso, quòd expresè statuat, Decimas de Jure pertinere ad Parochos, *c. 29. & c. 30. h. t.* ergo. Ex quo colliges differentiam inter præscriptionem Decimarum contra Ecclesiam Parochialem, & non Parochialem; quòd nempe in præscriptione contra Ecclesiam Parochialem requiratur præter 40. annos, justus titulus; contra Ecclesiam non Parochialem verò sufficiat bona fides sine titulo. Ratio autem differentiæ est, quia pro Ecclesia Parochiali, non item pro alia adest præsumptio Juris, ejusque specialis assistentia & favor contra præscribentem, prout cum aliis benè advertit Engel *lo. cit.*

128 Dicitur autem *ordinariè*, quia limitant Doctores præfatam doctrinam in casu, quo Parochus contra alterum Parochum præscribit Decimas prædiales de agris & fundis sui Parochiani in alterius Parochia existentibus; tunc enim (aiunt) sufficit ad præscriptionem inter præsentes, decennium, inter absentes verò vicennium. Abbas *in c. Cùm sint. 18. n. 6. ad finem.* Covarruvias *lib. 1. Variar. Resolut. cap. 17. n. 8. §. 8.* Pirhing *h. t. nu. 117.* & alii. Rationem dant; quia in tali casu Jus præscriptioni non resistit, sed potiùs assistit, utpotè expresè declarans, quòd in controversia, quis Decimas de prædiis in alterius Parochia sitis percipiat, standum sit consuetudini diu obtentæ, prout ex *c. Cùm sint. 18. & c. Ad Apostolicæ. 20. h. t.* jam dictum est suprà *n. 94.* Tempus autem 10. annorum est diuturnum seu longum, *arg. L. 1. C. de Præscript. long. temp. 10. vel 20. annorum in Rub. & Nigr.* Abbas *lo. cit.* & alii.

Quibus non obstantibus probabile est, etiam in hoc casu requiri 40. annos cum bona fide, licèt non cum titulo; quam is enim in tali casu Jus non resistat præscribenti, sicque faciat, quòd una cùm 40. annis non requiratur titulus, sed sufficiat bona fides, tamen eundem non eximit ab alia Juris dispositione, quæ universaliter vult, quòd ad præscribenda contra Ecclesiam bona immobilia requirantur 40. anni cum bona fide, juxta dicta, & probata *n. 126.* Hinc sicut haud obstante, quòd Jus non resistat præscribenti Decimas contra Ecclesiam non Parochialem, v. g. Monasterium, requiruntur 40. anni cum bona fide; ita etiam non obstante, quòd Jus non resistat in controverso casu, præscribenti, 40. anni cum bona fide erunt necessarii. Secùs Ecclesia Parochialis, contra quam præscribitur, foret deterioris conditionis in materia Decimarum, quàm alia Ecclesia non Parochialis; quod nullus dixerit.

§. VII.

De Decimis, quas Laici habent: item de Decimis Novalium.

SUMMARIUM.

130 *Laici non sunt capaces Juris Decimandi fundati in spirituali officio.*
131 *Nec aliâ ratione illud acquirere valent.*
132 *Quàm Privilegio Summi Pontificis.*
133 *Solvitur objectio.*
134 *Episcopi, & alii Ecclesiarum Prælati olim poterant dare Laicis Decimas in Feudum: sed hodie non amplius possunt.*
135 *Decimæ ab Episcopis olim Laicis concessæ, licitè etiam hodie ab eis retinentur.*
136 *Quivis Clericus absque ulla Juris solemnitate potest ad tres annos elocare Decimas etiam Laicis.*
Statutum in præjudicium Clericorum inferiorum non potest facere Episcopus. Ibid.
137 *Ultra triennium absque solemnitate elocari non possunt.*
138 *Laici nulla, nec immemoriali præscriptione acquirere valent jus Decimandi.*
139 *Incapax possidendi, est incapax præscribendi rem aliquam.*
140 *Respondetur ad rationem in contrarium.*
141 *Quâ ratione Laici hodie fruantur Decimis?*
142 *Multum refert, an Laicus titulo præscriptionis; an verò jure præsumpti tituli possideat Decimas.*
143 *Laicus resciens, Decimas absque justo titulo ab antecessoribus fuisse acquisitas, vel immemoriali tempore nondum possideri, eas dimittere debet.*
144 *Possessio immemorialis etiam sine fama privilegii habet vim præsumpti privilegii vel tituli.*

145 *Laici jus Decimandi, quod habent, in alios transferre possunt.*
146 *Solvitur* c. Prohibemus. 19 h. t.
147 *Novalia propriè, & impropriè, quid?*
148 *Decimæ Novalium propriè talium spectant ad Parochum.*
149 *Exceptis Novalibus Regularium.*
150 *Si Novalia in confinio duarum Parochiarum existunt, Decimæ inter Parochos erunt dividendæ proportionaliter.*
151 *Novalium intra nullius Parochiæ limites existentium Decimæ ad Episcopum pertinent.*
152 *Privilegium percipiendi Decimas non extenditur ad Novalia.*
153 *Solvitur instantia ex* c. Ex parte. 27. h. t. *Majus ubi conceditur, etiam minus concessum esse videtur, quando procedat? Ibid.*
154 *Privilegium percipiendi Decimas etiam Novalium, quomodo intelligendum? Et num. seq.*
156 *Privilegium eximens à solutione Decimarum extenditur etiam ad Novalia.*
157 *Solvitur objectio.*

130 QUæritur I. An etiam, & quomodo Laici acquirere possint jus Decimandi? Notandum priùs, jus Decimandi duplicitèr considerari posse, videlicet *primò* quatenus est jus spirituale fundatum in titulo spiritualis officii seu obligationis ministrandi spiritualia. *Secundò* quatenus abstrahit ab omni titulo spirituali, prout nempe est jus percipiendi Decimam partem fructuum in signum universalis dominii Dei præstitam absque ullo respectu ad officium spirituale. Resp. I. Laici nullo modo sunt capaces juris Decimandi in prima consideratione accepti. Ita certa & unanimis cum Glossa *in c. Quamvis* 17. ℣. *Concesserit. h. t.* habetúrque clarè statutum in Jure per plures Canones, uti *can.* 1. *cau.* 16. *q.* 7. ubi Laici Decimas possidere prohibentur, & oppositum facientes dicuntur *Sacrilegii crimen committere, & æternæ damnationis periculum incurrere*, idem desumitur ex *c. Ad hæc.* 15. *& c. Quamvis* 17. *h. t.* ibi: *Nimis grave, & Divini dignum animadversione judicii habetur, quòd Laici, quod Sacerdotum est, in rebus Ecclesiasticis* (de Decimis est sermo) *usurpent.* Concordat *c. Prohibemus.* 19. *eod. c. Causam.* 7. *de Præscription.* cum Concordantiis. Ratio est; quia hoc ipso, quòd Laici officia spiritualia præstare nequeant, ex titulo officii spiritualis Decimas percipere nullatenus possunt. Pirhing *h. t. n.* 136. Suarez, & alii.

131 Resp. II. Etiam in secunda consideratione acceptum jus perpetuum Decimandi nullâ ratione Laici acquirere possunt, quam quasi privilegio, seu concessione Pontificis. Est communis, patebitque ex Conclusionibus illicò sequentibus. Ratio interea est; quia etiam Decimæ, quæ in signum universalis dominii absque respectu officii spiritualis dantur, ex præcepto Divino dari debent Clericis, & non Laicis, prout constat ex dictis suprà, claréque habetur *in c. Tua nobis.* 26. *h. t.* ibi: *Decimæ, quas Deus in signum universalis dominii sibi reddi præcepit:* & infrà: *Cùm Deo debita sit solutio Decimarum in tantum, ut ad eas Clericis exhibendas, quibus eas ipse pro suo cultu concessit &c. Laici sunt cogendi:* ergo cùm præcepto Divino nemo contravenire licitè valeat, jus perpetuum Decimandi Laicis nemo dare, consequenter nec ipsi ullâ ratione acquirere possunt, nisi quasi privilegio seu concessione Summi Pontificis. Nam

132 Resp. III. Licitè & validè potest Summus Pontifex Laicis non tantùm in Feudum & Emphyteusim, sed etiam perpetuò donare jus Decimandi in secunda acceptione consideratum, si ita exigit bonum Ecclesiæ. Omnes. Patet multiplici experientiâ, quia videmus, quòd varii Pontifices diversis Regibus, Principibus, Ducibus, Nobilibus, ob eorum præclara merita, vel beneficia in Ecclesiam collata, aut quando aliàs ita exigebat Ecclesiæ bonum commune, perpetuò concesserint Laicis jus Decimandi cùm potestate transferendi illud successoribus suis. Ex quo venit, quòd multi adhuc laici Principes, & Nobiles jus Decimandi possideant, illóque perpetuò fruantur.

Dices juxta dicta *num. præced.* Decimæ in signum universalis dominii debitæ, ex præcepto Divino solvi debent Clericis: ergo Papa illas percipiendi jus perpetuum tribuere non potest Laicis, eò quòd in Jure Divino dispensare nequeat. Ad hanc Objectionem respondetur eo modo, quo suprà *à num.* 86. ubi vide. Quibus tamen adde, quòd à plurimis jam annis Pontifices Laicis jus Decimandi perpetuò concedere & donare non ampliùs soleant, sed tantùm ad tempus loco subsidii, *v. g.* tempore belli, quod catholici Principes contra infideles, hæreticos, aut alios Ecclesiæ hostes pro totius Ecclesiæ bono communi gerunt: vel ad summum in Emphyteusim, vel Feudum pro reciproca recognitione alicujus obsequii Ecclesiæ præstandi; prout communiter advertunt DD. Porrò si quando Pontifex Decimas ab aliqua Ecclesia vel ex toto, vel ex parte auferens tribuit Laicis, necesse est, ut dictis Clericis Ecclesiæ Ministris alia honestæ sustentationis subministrentur media, nisi aliunde sufficientes jam haberent redditus Ecclesiasticos; prout cum aliis benè observat Layman. 133

Resp. IV. Quamvis olim Episcopi, ac alii Ecclesiarum Prælati jus Decimandi in Feudum, vel Emphyteusin perpetuò concedere potuerint, hodie tamen à tempore Concilii Turonensis celebrati sub Urbano II. anno 1096. vel saltem à tempore Concilii Lateranensis celebrati sub Alexandro III. anno 1179. teste Covarruviâ *lib.* 1. *Variar. Resolut. cap.* 7. *n.* 4. & Barbosâ *in c.* 1. *de His, quæ fiunt à Prælat. n.* 2. id sine consensu Summi Pontificis facere ampliùs non possunt. Prima pars, quòd olim potuerint, desumitur ex *c. Tua.* 25. *h. t.* ubi supponitur, quòd ab antiquo Decimæ in Feudum Laicis dari potuerint: & constat ex Decreto Urbani II. revocantis dictam potestatem, uti legere est *in lib.* 1. *Feu. tit.* 6. docétque Zoësius *h. t. n.* 4. Covarruvias *lo. cit.* Azorius *par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 36. *q.* 12. Pirhing. *eod. n.* 139. & communis aliorum. Rationem dat Suarez, quia Episcopus in sua Diœcesi idem facere potest, quòd Papa in universa Ecclesia, nisi à Jure, vel aliunde prohibeatur. Altera pars, quòd de facto non ampliùs possint, patet ex citato Decreto Urbani II. relato *in lib.* 1. *Feud. Tit.* 6. Vel si cum aliquibus dictum Decretum non receptum contendis, ex Concilio Lateranensi relato *c. Prohibemus.* 19. *h. t.* ubi dicitur, quòd Laici Decimas sibi concessas *illicitè* possideant; at non illicitè possiderent, si prohibitio concedendi facta non esset. Eadem pars liquet ex *c. Ad hæc.* 15. *& c. Quamvis.* 17. *eod.* ubi Ecclesiarum Prælati graviter increpantur, & maximè delinquere dicuntur, quia Decimas Laicis concedunt. Concordant. *c. Cùm Apostolica.* 7 *in fine, de His, quæ fiunt à Prælat.* & *c.* 2. §. *Sanè, in fine. h. t. in* 6. Ratio autem hujus prohibitionis fuit abusus, & nimia prodigalitas Prælatorum in concedendo Laicis Jura Decimandi cum gravi dispendio ac præjudicio statûs Clericalis. 134

Resp. V. Licèt Episcopi, aliique Ecclesiarum Prælati hodierno Jure jus Decimandi Laicis in Feudum, vel Emphyteusin perpetuò concedere non possint *arg. Juribus nu. præced. cit.* Valent tamen etiamnum hodie illorum concessiones ab eisdem factæ ante Concilium Lateranense, & Decretum Urbani VIII. possuntque Laici licitè, hodie quoque retinere jus Decimandi antecessoribus suis ante dictum Decretum concessum. Engel *h. t. n.* 22. Pirhing *eod. n.* 139. Covarruvias *lib.* 1. *Variar. Resolut. cap.* 17. *n.* 4. §. *Olim sanè.* cum communi. Idque clarè patet ex *cit. c. Cùm Apostolica.* 7. *in fine, de His, quæ fiunt à Prælat c.* 2. §. *Sanè, in fine, h. t. in* 6. Idem constat *ex cit. lib.* 1. *Feud. Tit.* 6. ubi etiam Potestas Civilis venerans Urbani II. Decretum, ait: *Quod Feudum hujusmodi post Urbani Decretum datum, sit nullum; quod autem ante illud datum, firmiter debet permanere.* Ratio est; quia nova Jura prohibentia Decimarum concessionem perpetuam, solummodò ad futura, non autem ad præterita tempora se extendunt; consequenter quia tempore dicta Jura antecedente per Episcopos, alios que Ecclesiæ Prælatos Laicis jus Decimandi licitè & validè in perpetuum concedebatur, licitè & validè idem etiamnum retinent. 135

136 Resp. VI. Possunt non tantùm Episcopi, & Ecclesiarum Prælati, sed & Parochi, ac alii Clerici jus Decimandi habentes, commoditatem fructuum Decimalium ad unum vel plures, saltem tres annos absque omni alia Juris solemnitate cuivis etiam Laico elocare, prout clarè decisum habetur *c.* 2. *de Locat. & Conducl.* & docet ibi Glossa ψ. *Statuto.* communiter recepta, Barbosa *in cit.* 2. *eod. nu.* 1. *&* 2. Abbas *Ibid. n* 1. 2. *&* 3. Anchoranus *ibi n.* 2. *&* 3. Ratio est; quia Decimæ sic spectatæ sunt quid merè temporale, consequenter Laicis locari, ac distrahi possunt, & quidem *liberè*, id est absque licentia Superioris, & ahâ Juris solemnitate, imò *non obstante Diœcesanorum Episcoporum contrario statuto*, prout expresè statuitur *cit. c.* 2. *de Locat. & Conducl.* & observant cum Glossa DD. citati, qui etiam rationem allegant, scilicet, quòd licèt Episcopus possit condere statutum in sua Diœcesi quatenus spectat ad suam jurisdictionem, *arg. c.* 2. *de Constit. in* 6. non tamen facere possit statuta in præjudicium Ecclesiarum, vel Clericorum inferiorum, vel contra jura eorum, sine eorundem consensu. Hinc quia teste Glossâ *lo. cit.* quidam Episcopi fecerunt statutum, vi cujus Decimæ Parochiales solis Presbyteris locari poterant, Pontifex statutum hujusmodi pro nullo declaravit, & concessit, quòd non obstante tali statuto possint Decimæ liberè elocari cuivis etiam Laico, si elocans putat, quòd inde conditionem suam faciat meliorem.

137 Dicitur autem notanter in Conclusione, *saltem ad triennium*, licèt enim aliqui cum Pirhing *h. t. n.* 138. Covarruviâ, *lib.* 2. *Variar. Resolut. cap.* 16. *n.* 6. *ad finem* velint, quòd à Parocho, & aliis Clericis hujusmodi elocatio etiam ad plures annos, imò ad totum temp is vitæ elocantis fieri valeat, *arg. cit. c.* 2. *de Locat. & Cond.* ubi sine ulla determinatione temporis conceditur talis elocatio, & unica ponitur limitatio, ne videlicet *hujusmodi* locatio ad Feudum, vel alienationem videatur extendi: Nihilominùs sententia de solo triennio Juri conformior, & sanè tutior est, eámque tenet Barbosa *in cit. c.* 2. *eod. n.* 4. *& in Extravag. Ambitiosæ, de Rebus Eccles. alien. n.* 4. cum pluribus ab eodem allegatis, *arg. cit. Extravag. Ambitiosæ*, ubi prorsus *omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum*, consequenter etiam fructuum Decimalium locatio ultra triennium pro nulla & invalida declaratur, si absque consueta ad alienationem solemnitate Juris fiat. Accedit, quòd locatio ad longum tempus præsertim ad vitam locantis, vel conducentis expresè videatur etiam prohibita *Clem.* 1. *de Rebus Eccles. alien.* cùm talis elocatio habeatur pro perpetua, uti observat Glossa *in cit. Clem.* 1. verf. *Ejus arg. L.* 1. *ff. Pro socio.* vide Covarruviam *lo. cit. n.* 1. Nec refert, quòd fiat de sola commoditate fructuum, quia & horum elocatio, si ad longum tempus fiat, in materia prohibita habetur pro alienatione, ad evitandam fraudem, Covarruvias *lo. cit. n.* 1. citans Baldum, Fabianum, & Carol. Molin.

138 Quæritur II. An Laici *Præscriptione & consuetudine* saltem immemoriali acquirere possint jus Decimandi, prout acquirere valent Clerici? Ratio dubitandi, & affirmativam tenendi est; tùm quia, *quæ sunt acquisibilia privilegio, sunt acquisibilia consuetudine*: atqui juxta dicta Laici concessione, & quasi privilegio Summi Pontificis acquirere possunt Jus Decimandi; ergò & consuetudine. Tum quia consuetudo immemorialis æquivalet privilegio, *arg. c. Super quibusdam.* 26. *de V. S.* & ibi Glossa verf. *Non extat memoria.* & *c.* 1. *de Præscript. in* 6. & *l. Hoc jure.* § *Ductus aquæ ff. de Aquâ quotid.* Quibus non obstantibus Resp. Laici nullâ etiam immemoriali præscriptione acquirere valent jus Decimandi, Engel. *h. t. nu.* 23. Pirhing *de Præscript. n.* 41. Rebuffus *de Decimis. q.* 10. *n.* 24. Covarruvias *Var. Resolut. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 5. Layman *lib.* 4. *tr.* 6. *cap.* 6. *n.* 8. & communis aliorum. Probatur manifestè ex *c. Causam.* 7. *de Præscript.* ibi: *Quia cum Laici Decimas detinere non possint, eas nullâ valent præscribere ratione*: ubi notanda sunt verba: *nullâ ratione*, id est, nullo modo, ergò nec tempore immemoriali. Ratio redditur in textu allegato, videlicet, quia *Decimas detinere, seu possidere non possunt*; sive quia sunt incapaces possessionis Decimarum: quod enim quis possidere non potest, etiam præscribere nequit, cùm *sine possessione* præscriptio non procedat, *Reg.* 3. *de Reg. Jur. num.* 6. & diximus suprà *Lib.* 2. *Tit.* 26. *de Præscript. n.* 184.

Nec dicas; Laici privilegio, & concessione Papæ Decimas legitimè possident; ergò possessionis, & consequenter præscriptionis capaces esse videntur. Nam contra est; quia ad præscribendam aliquam rem non sufficit, quòd ex speciali privilegio Papæ quis sit capax ad possidendam rem illam, sed debet etiam sine privilegio de Jure esse capax, seu Jus non debet ei resistere, eumque pro incapace possessionis habere; cùm enim præscriptio à solo Jure positivo sit introducta, nullam vim habere potest, ubi ei Jus resistit, *arg. l. Ubi lex.* 24. *ff. de Usucap.* & docent cum communi Abbas *in cit. c. Causam.* 7. *de Præscript. nu.* 3. Pirhing *h. t. n.* 43. Layman *lib.* 4. *tr.* 6. *cap.* 6. *n.* 9. Jus autem resistit Laicis, eóque possessionis & præscriptionis Decimarum incapaces declarat. *c. Causam.* 7. *de Præscript.* ergo. 139

Ad rationem dubitandi *nu.* 138. positam respondetur, etiam procedere, quando quis absque privilegio possessionis capax est. Dein consuetudo immemorialis præbet quidem præsumptum titulum, hic tamen ad præscribendum sufficiens non est, si præscribens possessionis de Jure capax non est. 140

Quæritur III. An ergo damnandi sint Laici percipientes hodie Decimas, quas percipiendi nullum titulum, quam tempus immemoriale allegare, & probare valent? Resp. Negativè, quamdiu non constat de vitioso initio. Covarruvias *lo. cit.* §. *Sed si dubitetur.* Joan. Andreas *in c. Cùm Apostolica, de His, quæ fiunt à Prælat.* Anchoranus *in c. Causam.* 7. *de Præscript.* Engel. *lo. cit.* Layman *lo. cit.* & communis aliorum. Ratio est; quia licèt tempus immemoriale non juvet Laicos ad faciendam præscriptionem juris Decimarum, juvat eosdem in hoc, quòd faciat & cautet pro ipsis præsumptionem privilegii, vel justi tituli, ac sufficientem ejusdem probationem, etiam si titulus vel privilegium aliter robari nequeat, *arg. c. Super quibusdam de V. S. l. Hoc jure.* §. *Aquæ ductus. ff. Aqua quotid. & l. fin. de Aqua pluvia arcenda.* Ratio est; quia quando tot annorum intervallo, Laici jus Decimandi pacificè detinent, nemine eisdem quæstionem movente, meritò præsumendum est, eos justè possidere incæpisse, ex privilegio videlicet & concessione Summi Pontificis, vel per infeudationem per Episcopum, vel alium Ecclesiæ Prælatum ante Decretum Urbani II. & Concilium Lateranense factam, licèt Instrumentum aliquod desuper edere, aut aliter probare non valeant: cùm enim varii sint casus, ex quibus Instrumenta perire, vel perdi possint, ut putà, incendio, 141

furto,